ĽUPČASOPIS

Noviny obce Partizánska Ľupča 2 / 2020 Ročník 26.

NECH NÁM VIANOCE PRINESÚ LÁSKU A NOVÝ ROK 2021 LEN DOBRÉ SPRÁVY

OBEC ÚSPEŠNE ZVLÁDLA TESTOVANIE

strana 6

DOBRÉ FILMY SA PREMIETALI POD LIPAMI

strana 8

ŽIJEME V NAJSTARŠOM MESTEČKU NA LIPTOVE

strana 20

ZOTAVME SA ZO SKLAMANÍ

Milí Ľupčania, čitatelia Ľupčasopisu, prichádzame s druhým tohtoročným číslom obecných novín.
Prajeme si, aby vám nové číslo Ľupčasopisu sprostredkovalo bohatý obraz o živote v obci a spestrilo sviatočný čas.

Nezabudnime na výročie

Rozprávať či písať o komplikáciách v súvislosti s epidémiou je už únavné. Rozlúčili sme sa s ňou iba počas krátkeho letného "medzipristátia".
Druhá vlna však znovu zmietla väčšinu našich plánov. Nevyšlo jesenné číslo Ľupčasopisu. Nemohol sa uskutočniť Remeselnícky jarmok. A nepodarilo sa zorganizovať oslavy 750. výročia udelenia mestských práv. V čase, keď boli naplánované, sa mohol stretnúť v jednej partii najviac poltucet ľudí, aj to iba v nevyhnutných prípadoch…

Vo vianočnom vydaní Ľupčasopisu si historické výročie pripomíname návratom k začiatkom Ľupče v rubrike Z dejín.
Obec navyše k tomuto číslu Ľupčasopisu "pribalila" ako spomienku a darček pamätnú tašku. Je krásna, ozdobená logom vzácneho výročia, ale to vôbec neznamená, že si ju nesmiete vziať so sebou na nákup. Našťastie ide o darček praktický. Nie je odsúdený na to, aby ste ho doma len trpeli a po čase ako zbytočnú haraburdu vyhodili.

Rozlúčka s komplikovaným rokom

V tomto čísle Ľupčasopisu sa dozviete o všetkom, čo sa podarilo - napriek epidémii - hlavne v letných mesiacoch - zorganizovať, spraviť a zažiť.
Ide súčasne o číslo koncoročné, a tak mnohé miestne organizácie (futbalisti, turisti, Karita, divadelníci) rekapitulujú uplynulý rok. Vlastnú bilanciu prináša starosta obce, ktorý práve štartuje druhý polčas svojho starostovského mandátu.
Asi sa mnohí z nás budú s rokom 2020 lúčiť o niekoľko dní s prianím, nech sa už konečne spakuje do minulosti.. Ešte sme doteraz nezažili tak koncentrované množstvo prekážok, starostí a rozbitých plánov.
Zamávame mu, ale ako ľudia rozumní a vďační mu môžeme podať aj ruku na zmierenie. Vyskúšali sme si aké to je zvládať krízu takéhoto druhu.
Mali sme možnosť vychovať sa v ľudskosti a pripôsobivosti. Nešli sme veľmi do šírky, o to viac sme sa hádam dostali do hĺbky našich vzťahov.

Prajeme vám výnimočné Vianoce. Zotavte sa zo všetkých sklamaní. Spolu s najbližšími nájdite silu a nádej do ďalšieho putovania.

za redakčnú radu
Ľubomír Jaško

PO PRVOM POLČASE (BEZ PRESTÁVKY) POKRAČUJEME

Sú to už dva roky odvtedy ako som od vás v októbri 2018 dostal dôveru. Neprešiel odvtedy jediný deň, kedy by som si neuvedomoval, prečo ste mi ju dali. Aby sme spoločne spravovali našu obec lepšie, vynakladali obecné peniaze efektívnejšie, rozbehli rozvoj obce, nové projekty a videli výsledky.

Pandémia nás pribrzdila

Uplynulý kalendárny rok nás všetkých nečakane prekvapila a pribrzdila pandémia koronavírusu, s ktorou sa nesnažíme bojovať len my, ale ako je známe aj celý svet.

V dôsledku pandémie sme nemohli uskutočniť nové plánované podujatia, ktoré sme si pre vás pripravili. A nekonali sa ani tradičné akými sú Remeselnícky jarmok, podujatie k úcte k starším, vianočný koncert či adventné tvorivé dielne nielen pre deti. Verím, že aspoň tie vianočky sa nám podarí napiecť...

Pustili sme sa do príprav osláv 750. výročia udelenia mestských práv našej obci. Okrem priblíženia histórie našej obce sme plánovali aj gala večer v Kultúrnom dome s pozvanými významnými osobnosťami.

Pevne verím, že nasledujúci rok sa situácia dostane do zabehnutých koľají. My sa budeme môcť častejšie stretávať na akciách organizovaných našou obcou a všetko zameškané spoločne doženieme.

Počas letného obdobia si väčšina z nás myslela, že pandémiu máme za sebou a budeme môcť nerušene pokračovať v našich plánoch. Som veľmi rád, že sa nám počas leta podarilo pravidelne sa stretávať v piatkové večery pri letnom kine - verím, že vznikne tradícia na dlhé obdobie. Pre mňa bol neopísateľný pocit vidieť množstvo detičiek hrajúcich sa na námestí spoločne s rodičmi pravidelne čakajúcich pred mlynom na premietanie.

V prospech krajšej obce

Napriek vyššie uvedenému sme pracovali na investičných projektoch, ktoré sme si predsavzali. Projektovú dokumentáciu na výstavbu nájomných bytových domov máme hotovú. V súčasnosti prebieha územné a stavebné konanie.

Finalizujeme projektovú dokumentáciu na zvýšenie kapacity škôlky a výstavbu šatní v ZŠ s MŠ v našej obci. Vypracovali sme projekt na rekonštrukciu budovy Obecného futbalového klubu. Po schválení obecným zastupiteľstvom a ukončení rekonštrukcie bude slúžiť nielen futbalistom, ale aj širokej verejnosti na rôzne kultúrno-spoločenské podujatia.

Vymenili sme strechu na Rybínovom dome v centre obce. Vybudovali sme oddychový altánok v Karite. Zariadenie pre seniorov ho postrádalo od jeho vzniku.

V kultúrnom dome sme kompletne vymenili podlahu v sále, vymenili rozbitú dlažbu na schodisku a vymaľovali celú budovu KD.

Pri cintoríne sme vybudovali novú prístupovú cestu a chodník na záchytné parkovisko. Opravená je lavica cez Ľupčianku pri kostôlku. Vymenili sme komín na dome č.3, ktorý bol v dezolátnom, nepoužiteľnom stave a hrozilo riziko požiaru.

Tiež sme zabezpečili úpravu Ľupčianky na najkritickejších miestach. Prekopali sme zanedbané odvodňovacie kanále okolo obce, aby sme znížili riziko povodní z polí, lebo nás postihujú čoraz častejšie.

Mám obrovskú radosť, že sa nám darí náročná a odvážna akcia. Vyhrali sme prvostupňový súd o určenie vlastníctva 36 hektárov pozemkov od spoločnosti Atladia. Nepochybujem, že dovedieme súdny spor do úspešného konca v odvolacom konaní. Pretože verím v spravodlivosť a našu povinnosť sa o spravodlivosť starať.

Pokračujeme s nádejou

Milí spoluobčania, prihováram sa vám na konci starého roku s nádejou do ďalšieho obdobia. Nádej zdieľame všetci a je mojim prianím pre vás.

Nech ste zdraví a spokojní v kruhu svojich najbližších. Nech máte radosť z maličkostí, ktoré utvárajú našu každodennosť.

Nedajme sa odradiť veľkosťou cieľov, pred ktorými stojíme. Sústreďme sa na cestu a na jednotlivé kroky, ktoré k nim vedú. Robme na ich dosiahnutí poctivo - každý na svojom poli pôsobnosti, lebo len za ten zodpovedáme.

Pevne verím, že sa nám naplno podarí využiť potenciál, ktorý naša obec má. Spoločne v spolupráci pri pestrosti názorov a postojov, s úctou k pravde a s ľudskosťou.

Všetky výzvy nemožno vyriešiť za jeden rok a mnohé ani za jedno volebné obdobie. Všetky však potrebujú, aby sme v roku 2021 urobili konkrétne a reálne kroky k viditeľnej zmene.

Tí najšťastnejší myslia na šťastie druhých. Želám vám, aby ste tento pocit šťastia zažívali nielen počas Vianoc, ale aj počas celého budúceho roka. Želám vám šťastné a veselé, aby ste si pod stromčekom našli šťastie, zdravie, veľa lásky a vzájomnú úctu.

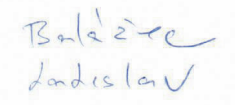

PRÍRODA NÁS OPÄŤ POTRÁPILA

26. júna 2020 došlo v dôsledku celodenných intenzívnych zrážok v katastri obce Partizánska Ľupča k povodňovej aktivite III. stupňa.

Záchranné práce

Vplyvom vybreženia potoka a stekajúcej vody z okolitých polí boli zatopené a sčasti poškodené miestne komunikácie, verejné priestranstvá, rodinné domy, pivnice, záhrady a odvodňovacie kanály.

V Ľupčianskej doline bol zosunutý svah na cestu o dĺžke približne 30 metrov. Keďže sme od Krajského riaditeľstva hasičského a záchranného zboru dostali informáciu (ktorá sa našťastie nepotvrdila), že v závale sú uväznení ľudia v aute, okamžite som vyhlásil mimoriadnu situáciu na celé územie našej obce.

Na záchranných prácach sa na mieste podieľali členovia DHZ Partizánska Ľupča, všetci zamestnanci obce aj mnohí dobrovoľníci z radov občanov.

S technikou potrebnou na prehlbovanie a uvoľňovanie koryta Ľupčianky promptne pomohla firma L.K. servis s.r.o., Tatru s hydraulickou rukou potrebnú na spriechodnenie toku pri mostoch, kde boli naplavené a zachytené kusy dreva poskytol Jozef Hegedűš – Autodoprava Joker.

Zo srdca veľmi pekne ďakujem všetkým, ktorý ste boli ochotní pomôcť pri záchrane zdravia a majetku v tejto situácii náročnej pre obec, ale hlavne pre najviac dotknutých obyvateľov obce.

Ľupčianku znovu premostíme

Po odstránení škôd po povodni si dala obec vypracovať statické posudky na mosty, ktoré sú v správe obce.

Zo statického posudku bohužiaľ vyplynulo, že Beniačov (postavený približne v roku 1935 a za 85 rokov prešiel mnohými zmenami) je v havarijnom stave. Statik - odborník na mostné konštrukcie nám odporučil most z dôvodu bezpečnosti a najmä ochrany života, zdravia a majetku občanov demontovať.

Mohlo by sa totiž stať, že v prípade povodňovej aktivity by most spadol a urobil hrádzu cez potok Ľupčianka. To by spôsobilo nepredstaviteľné škody na majetku občanov bývajúcich v spodnej časti obce. Krízový štáb obce preto rozhodol o sanácii mostného objektu.

Samozrejme, že sa toto rozhodnutie nerodilo ľahko. Každý z nás má na tento most spomienky. Tiež si vážime históriu našej obce. Pri rozhodnutí o sanácii mostu však zohrala najvyššiu úlohu bezpečnosť občanov Partizánskej Ľupče.

Obec má v pláne vybudovať na pôvodnom mieste nový most pre automobily do 3,5 t. Určite to nebude „zajtra“. Ako som písal, budeme aktívne pracovať na realizácii nového mostného prepojenia brehov Ľupčianky.

Povodeň tiež výrazne poškodila most na „Koliesku“, cez ktorý vedie spojenie medzi našou obcou a obcou Liptovské Sliače. Obec bola vyzvaná ústredným krízovým štábo uzatvoriť pre automobilovú dopravu z dôvodu bezpečnosti aj toto premostenie cez Ľupčianku.

Aj tu prebiehajú procesy na spriechodnenie mosta. Žiadam vás milí spoluobčania o trpezlivosť pri realizácii rekonštrukcie. Chcem vás ubezpečiť, že aktívne pracujeme na tom, aby sme v budúcom roku mohli bezpečne využívať všetky mosty, ktoré má obec Partizánska Ľupča vo vlastníctve. Ďakujem pekne za pochopenie.

Ladislav Balážec

ZÁHRADU KARITY BUDE SKRÁŠĽOVAŤ ODDYCHOVÝ ALTÁNOK

Obyvatelia Zariadenia pre seniorov Karita v Partizánskej Ľupči boli a naďalej (vzhľadom na karanténne opatrenia) sú dlhodobo izolovaní od styku s vonkajším svetom. Svoj čas musia v súčasnosti tráviť uzavretí vo svojich izbách, odtrhnutí od svojich najbližších, čo ovplyvňuje ich psychiku.

Obec sa preto v spolupráci s riaditeľkou zariadenia rozhodla ponúknuť kvalitné priestory na pobyt na čerstvom vzduchu a načerpanie vitamínu D zo slnečných lúčov. V jesenných mesiacoch začala s výstavbou oddychového altánku.

Obec dala vypracovať projekt, ktorý spĺňa požiadavky pamiatkového úradu, táto stavba sa totiž nachádza v historickom centre obce.

Práce na altánku - murárske, tesárske, stolárske - sú uskutočňované svojpomocne, zamestnancami obce. Na nákupe materiálu sa podieľa obec. Jedine odborné klampiarske práce budú uskutočnené dodávateľsky.

Už v jarných mesiacoch budú môcť klienti využívať priestor oddychového altánku na relaxáciu, spoločné rozhovory, stretnutia a návštevy svojich blízkych.

Juraj Záchej, Renáta Antolová

SPOMIENKA NA SNP PRI SYMBOLICKEJ VATRE

29. augusta 2020 sme si uctili Slovenské národné povstanie, prelomovú udalosť v našich dejinách.

Povstanie spája osobné príbehy nesmiernej odvahy, ochoty znášať útrapy a odhodlania bojovať za správnu vec.
Účastníci Slovenského národného povstania pred 76 rokmi ukázali, aké hodnoty musia byť základom spoločnosti, ak chce byť zdravá, slušná aj úspešná. Je to ich ochota postaviť sa zlu. Odvaha ísť do neistého súboja, hoci aj proti presile v mene slobody, spravodlivosti a rešpektu k dôstojnosti života každého človeka.
V rámci spomienky vystúpili žiaci ZŠ s MŠ s nádherným a silným programom. Sprítomnili v ňom udalosti, ktoré sa diali počas povstania v našej obci.
Po príhovoroch zúčastnených sme zapálili symbolickú vatru na námestí ako odkaz na vatry, ktorými sa účastníci Povstania dorozumievali.
Dovoľte mi poďakovať všetkým zúčastneným, ktorí si prišli uctiť pamiatku padlých.

Ladislav Balážec

DOTÁCIA NA OBNOVU PAMÄTNÍKA SCHVÁLENÁ

Súčasťou námestia obce Partizánska Ľupča je pamätník padlým vojakom. Nachádza sa tam už 46 rokov. Je spomienkou na 28 vojakov, ktorí položiliživoty v boji počas druhej svetovej vojny. Bol postavený v roku 1974 pri príležitosti 30. výročia SNP.
Kvôli jeho obnove (oprave) sa ešte v marci tohto roku obec zapojila do výzvy predsedu vlády Slovenskej republiky.

Obec vypracovala žiadosť o poskytnutie dotácie na obnovu pamätníkov, pamätných tabúľ a pamätných miest. Keďže boli splnené všetky požadované podmienky, komisia po vyhodnotení odporučila našužiadosť a postúpila ju pre ďalší schvaľovací proces.
Na opravu pamätníka bola nakoniec schválená výška dotácie v celkovej sume 4 300 eur.
Finančné prostriedky budú použité na odmontovanie starého, poškodeného obkladu a výmenu za prírodný žulový kameň. Tiež na brúsenie výškovej veže, na nátery, tmelenie a na použitú techniku.
Vzhľadom na rozsiahle poškodenie budú vymenené aj tabule s menami padlých vojakov.
V súčasnej dobe obec čaká na uzatvorenie zmluvy a čerpanie finančných prostriedkov by malo prebehnúť začiatkom 2021.
Je v záujme nás všetkých zachovať históriu a spomienky, ktoré sú dôležité pre nás aj pre budúce generácie.

Renáta Antolová, Juraj Záchej

BEZPLATNÝ WIFI PRÍSTUP UŽ AJ V NAŠEJ OBCI

Každý z nás nemá možnosť vlastného prístupu k internetu. Preto obec využila ponuku z projektov európskeho financovania.Zapojila sa do výzvy o získanie dotácie na dodanie bezplatného wifi prístupu v lokalitách s najväčším využitím. Obec splnila všetky požiadavky a ako úspešný uchádzač získala 15 000 eur na financovanie tohto projektu.

Tým, že wifi sieť musí pokrývať verejne dostupné priestory, boli vytipované najvhodnejšie lokality, kde budú informácie z internetu najužitočnejšie.
Sieť je voľne dostupná a technicky stavaná tak, že musí zvládnuť najmenej 50 súbežne pripojených používateľov bez zhoršenia výkonu.
Najväčšie pokrytie je samozrejme v centre obce (námestie a kultúrny dom), kde si môže občan či návštevník zistiť všetky dostupné informácie o obci, kultúrno spoločenskom dianí, o histórii a pamiatkach, prípadne praktické informácie (odchody autobusových spojov, počasie) a informácie rôzneho druhu vrátane prístupu k sociálnym sieťam.
Medzi ďalšie vytipované lokality boli zaradené okolie cintorínu, priestory pred rímsko-katolíckym kostolom a priestor v blízkosti obecného úradu.
Celkovo je vybudovaných 7 externých bodov pokrývajúcich verejné priestranstvá a 5 vnútorných vo verejných budovách (kultúrny dom – sála na poschodí a vestibul, zariadenie pre seniorov, budova futbalového ihriska a mlyn).
Obec tento úspešný projekt považuje za krok správnym smerom v prístupe k informáciám nevyhnutým v tejto dobe. Ide o veľkú službu nielen pre občanov, ale aj návštevníkov.

Renáta Antolová, Juraj Záchej

SÚD ROZHODOL: POZEMKY PATRIA OBCI

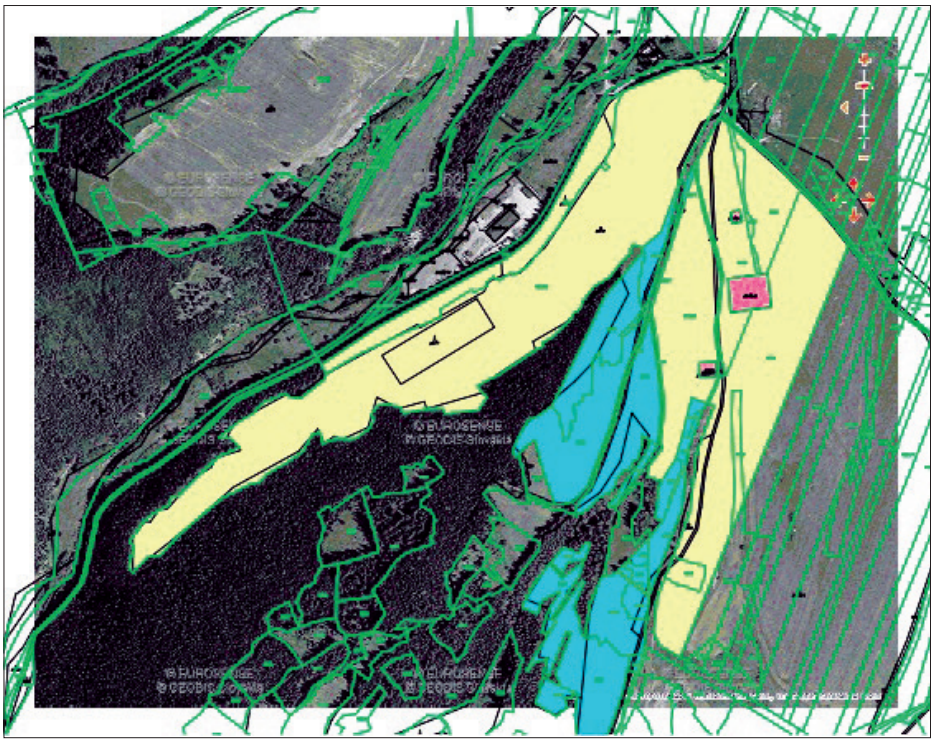

Po nástupe do funkcie starostu obce som sa s poslancami OZ intenzívne venoval pozemkom o rozlohe 36 hektárov, ktoré obec Partizánska Ľupča vložila do a.s. Atladia. Od začiatku som bol presvedčený, že pozemky by sa mali vrátiť nám, občanom Partizánskej Ľupče.

Po spracovaní potrebných podkladov sme v júni 2019 podali žalobu o určenie vlastníckeho práva k pozemkom na okresný súd v Liptovskom Mikuláši.

Súd 23. októbra 2020 rozhodol, že vlastníkom pozemkov je obec Partizánska Ľupča.

Veľmi sa teším, že po rokoch krivdy, ktorú sme viacerí z nás cítili, nám dal okresný súd za pravdu. Pozemky prisúdil nám - občanom Partizánskej Ľupče.

Ďakujem poslancom obecného zastupiteľstva za dôveru pri riešení tohto súdneho sporu.

Ladislav Balážec

TESTOVANIE VÍRUSU AJ PRIPRAVENOSTI OBCE

Dušičkový víkend a následne ďalší (7.-8. novembra 2020) bol aj v Partizánskej Ľupči v znamení celoplošného testovania covid-19.

Rýchlo a bez zaváhaní

Napriek mnohým polemikám a pochybnostiam obec nakoniec ukázala, že sa dokáže postarať o organizáciu mimoriadnej akcie.

Nešlo iba o testovanie na prítomnosť vírusu. Náročným testom prešla aj schopnosť samosprávy pružne (v spolupráci s ďalšími inštitúciami) zabezpečiť všetko potrebné. Išlo o miesto, peniaze, materiálne zabezpečenie (ochranné a dezinfekčné pomôcky), ľudí potrebných k testovaniu aj o komunikáciu s občanmi. To všetko muselo prebehnúť rýchlo a bez zaváhania. Jeden malý nedostatok by totiž mohol viesť ku krachu celého zámeru.

V Partizánskej Ľupči sa v prvom kole tzv. antigénovému testu podrobilo 871 ľudí (pozitívnych bolo 7) a v druhom kole 1057 ľudí (z toho 7 pozitívnych).

Testovanie v Ľupči využilo aj niekoľko desiatok cezpoľných. Možno vďaka tomu, že mohli situáciu na ľupčianskom námestí sledovať online cez prenos z webovej kamery.

Ostatné postupy boli veľmi prosté – najlepšie poslúžili perá, ktorými sa zapisovali osobné údaje testovaných a vypisovali certifikáty o výsledku testu. Po oba víkendy platilo, že po náročnej sobote, keď prichádzali ľudia k testovaniu veľmi intenzívne, nasledovali voľnejšie nedele.

Základom bola spolupráca

Poďakovanie patrí zdravotníkom. Lekárovi MUDr. Dominkovi Martonovi pomohli s odberom vzoriek a ich vyhodnocovaním Martina Veselovská, Simona Sliacka, Zuzana Difková a Iveta Šimulčíková.

Dobrovoľníci, ktorých jadro tvorili ľupčianski hasiči (Miroslav Hladiš, Juraj Záchej, Erik Adamčiak, Filip Havlan, Matúš Hollý, Rastislav Sekan, Stanislav Macák, Alojz Migas, Stanislav Sekan, Richard Klimáček a Marika Adamčiaková) pomohli zabezpečiť poriadok a občerstvenie pre tých, ktorí sa do akcie priamo zapojili.

Administratíva (Ivana Feldová, Renáta Antolová, Lucia Záchejová a Zuzana Jašková) pomohla pri registrácii a vydávaní certifikátov, vďaka ktorým väčšina testovaných mohla ďalšie dni a týždne žiť o čosi ľahšie ako predtým.

Samotné testovanie nebolo nič príjemné. Keď sa však spojilo s dôveryhodným zabezpečením a dobrou vôľou, bolo znesiteľnejšie. Znovu potvrdilo, že v kritických situáciách sa najlepšie overí kvalita samosprávy a ochota ľudí spolupracovať.

Ľubomír Jaško

INVESTÍCIE V OBCI

Oprava chodníka pri cintoríne.

Oprava chodníka pri bývalom Ďumbieri.

Prehlbovanie kanála pri ihrisku.

Paškovie (Rybínov) dostal novú strešnú krytinu.

Po presťahovaní knižnice vznikol na Obecnom úrade voľný priestor. Po rekonštrukcii bude slúžiť úradu.

MÔŽE SA ZAČAŤ S NÁKUPOM NOVÝCH KNÍH

Projekt reštartu Obecnej knižnice sa pohol vďaka schváleniu dotácie na nákup nových kníh.

2000 eur z Fondu

Fond na podporu umenia rozhodol o dotácii vo výške 2.000 eur dňa 8. júla 2020. Po tomto rozhodnutí bolo potrebné doplniť do projektu niekoľko nových náležitostí. Nasledovalo čakanie na doručenie zmluvy. Aj tu „zaúradovala“ korona. Fond musel nechať preskúmať Protimonopolnému úradu úpravu podmienok pri dotáciách knižniciam, pretože tento rok sa nevyžaduje žiadna finančná spoluúčasť zriaďovateľov knižníc.

Úrad našťastie túto mimoriadnu zmenu odobril. V závere novembra obec konečne podpísala zmluvu o poskytnutí dotácie. Kvôli mimoriadnym okolnostiam bude možné nové knihy z dotačných peňazí nakupovať do polovice roka 2021.

V zmysle projektu pribudne do knižnice niekoľko stoviek kníh najrozličnejších žánrov (krimi, ženská literatúra, beletria i história). Pri výbere sa bude myslieť na to, aby to „svoje“ našli v knižnici čitatelia s rôznymi predstavami o dobrej knihe. Určite sa v policiach objavia tituly určené na oddych, ale aj náročnejšie – pri nich čitatelia budú môcť lepšie pochopiť svet, v ktorom žijeme.

fond na podporu umenia

Letné piatkové večery vo Vinárni pod lipami sprevádzané gastronomickými zážitkami sa premenili na dar obci. Z dobrovoľných príspevkov za skvelé jedlo vznikla zaujímavá čiastka. Bude rozdelená medzi organizácie pôsobiace v obci Partizánska Ľupča. Ďakujeme.

foto Martin Sprušanský

POD LIPAMI SA PREMIETALO

V našej obci sme si mohli počas leta užiť vec nevídanú - letné kino pod lipami.

Premietali sme každý piatok bez ohľadu na priazeň počasia. Snažili sme sa väčšinou vybrať také tituly, aby sme si na sklonku pracovného týždňa pri filme oddýchli. Nechýbal však ani vážny film o našej prítomnosti.

Spolu sme premietli 14 filmových projekcií - z toho polovicu detských, pretože ani naše deti sme nechceli obrať o možnosť letného kina. Detské premietanie sme umiestnili do budovy mlyna. Starý mlyn oskytol vyhovujúce svetelné podmienky na premietanie pre najmenších aj skvelé útočisko pred prípadnou nepriazňou počasia. Neboli sme tak odkázaní na dobré počasie a nemuseli sme zrušiť žiadne plánované premietanie.

Aj v budúcnosti chceme budovu mlyna využiť okrem plánovaného obecného múzea na podobné kultúrne či komunitné podujatia pre Ľupčanov aj návštevníkov obce.

Veľmi pekne ďakujem za vašu pravidelnú a opakovane vysokú účasť. Vďaka vášmu záujmu som mal vždy na sklonku (nie vždy ľahkého) pracovného týždňa pocit, že to čo robíme, robíme dobre a pre ľudí.

Ladislav Balážec

PREKVAPUJÚCI NÁLEZ V ĽUPČIANSKOM DOME

Aj obyčajné práce pri prehlbovaní podlahy v starom dome môžu viesť k prekvapujúcim a zaujímavým archeologickým nálezom.

V starších vrstvách pod podlahou v prízemnom murovanom dome v historickom centre Partizánskej (Nemeckej) Ľupče sa okrem viacerých úlomkov keramiky a úžitkového skla a rôznych kovových predmetov našlo aj niekoľko minci zo 17. až 19. storočia.

Medzi inými aj strieborné „grešle“ Leopolda I. (1640 – 1705) z rokov 1696 a 1697, ktoré predstavujú zaujímavý doklad o existencii tohto nenápadného objektu. Posúvajú jeho predpokladaný vek o viac ako jedno storočie dozadu.

FB Krajského pamiatkového úradu Žilina

LETO S NAJVYŠŠOU VEŽOU LIPTOVA

Naša obec sa hrdí najvyššou vežou na Liptove. Túto atrakciu sme plánovali sprístupniť širokej verejnosti už po minuloročnom jarmoku, keď sme zaznamenali veľký záujem o jej prehliadku.

Výhľad z veže je atraktívnou ponukou pre návštevníkov

Žiaľ, aj tento projekt sme v dôsledku nepriaznivej situácie museli odsunúť a venovať sa riešeniu aktuálnych problémov. Po uvoľnení opatrení a odporúčaniach necestovať do zahraničia sa začali hrnúť otázky možnosti prezrieť si vežu.

S nápadom pozvať návštevníkov na vežu sme v polovici prázdnin oslovili pána farára a starostu nech spustíme aspoň pilotný projekt, vychytáme muchy a pripravíme podmienky tak, aby sme budúci rok pre návštevníkov zabezpečili nezabudnuteľný zážitok s možnosťou odniesť si aj vecnú pamiatku (magnetku, či pohľadnicu).

Rozbehli sme hľadanie po informáciách v historických dokumentoch. Oslovili sme starších spoluobčanov aj tých, ktorí sa podieľali dlhodobo na oprave veže s cieľom získať fakty a materiál, ktorý upúta každého návštevníka.

Nakoľko sme túto aktivitu robili popri svojej práci, oslovili sme ochotné dievčatá - Alicku, Lucku, Lenku a Mišku, ktoré sa s veľkou zodpovednosťou postavili k úlohe sprievodkýň.

Naštudovali materiály, pripravili sme týždenné rozpisy služieb a už sa tešili na telefonát, ktorým sme dohodli návštevu. Priznávame, že množstvo záujemcov nás príjemne zaskočilo. Počas necelých šiestich prázdninových týždňov našu vežu navštívilo do 200 hostí. Boli to nielen ľudia z blízkeho okolia, ale najmä turisti ubytovaní v našej obci. Navštívili nás aj pútnici Svätojakubskej cesty, či známi herci alebo starostovia iných obcí.

Niekto sa zaujímal o architektonické fakty, niekto o výhľad, iných zaujali naše kolónie netopierov.

Za nás, ktorí sme sa toto leto sprevádzaniu venovali môžem povedať, že odmenou bol každý návštevník - každý kto s nami vystúpal tých vyše 200 schodov. Bol pre nás inšpiráciou. Vypočuli sme si mnoho životných príbehov. A od mnohých sme získali nové, zaujímavé informácie, ktoré sme mohli posúvať ďalej.

Veríme, že tento pilotný projekt je dobrým štartom, aby sme budúci rok pripravili prehliadky organizačne, materiálne i marketingovo, potom budú našu obec dôstojne reprezentovať.

Lucia Záchejová,
Bibiana Záchejová

MAGURSKÝ ZLATÝ CHODNÍK JE OTVORENÝ

V Osade Magurka sa vracajú ku svojim dávnym koreňom. Návštevníci sa najnovšie môžu prejsť banským náučným chodníkom, ktorý uvádza do bohatej histórie tejto lokality.

Banícka osada Magurka vznikala postupne, pravdepodobne už od 13. storočia. Neveľká dedinka v Ľupčianskej doline je známa ťažbou zlata a antimónu. Baníctvo bolo významnou činnosťou v Ľupčianskej doline takmer sedem storočí. Odhaduje sa, že na Magurke sa vyťažili približne 5 ton zlata.
Okolité doliny sú popretkávané štôlňami a vodovodmi. Rozmanitú banskú históriu priblíži návštevníkom a turistom nový náučný chodník ,,Magurský zlatý chodník".
Banský náučný chodník tvorí 11 tabúľ umiestnených na 8,4km dlhom okruhu. Vedie po modrej turistickej trase. Je možné sa dočítať informácie o baníctve, ťažbe zlata, spracovaní antimónu a hornín ako aj o divokej prírode. Chodník je začlenený do projektu "Slovenská banská cesta", ktorý združuje náučné chodníky s banskou tématikou. Autorom textu je emeritný prof. Martin Chovan z Fakulty Prírodných vied UK v Bratislave.
Tvorbu náučného chodníka iniciovali a organizačne zastrešili Občianske združenie Priatelia Magurky a Chata Magurka, ktorí pracujú na oživení tradicií a dejín lokality.
"Som veľmi rád, že sa nám podarilo tento projekt uskutočniť. Stálo to nemálo úsilia a Magurka si zaslúži zvýšiť povedomie o svojej úžasnej histórii," hovorí Miroslav Meluš, majiteľ Chaty Magurka a iniciátor projektu. A potom dopĺňa: "Formou podujatí a rozšírenou ponukou chaty chceme priblížiť širokej verejnosti krásy tohto miesta. Zároveň to spájame s edukovaním o ochrane prírody."

0. Náučný chodník Magurka / ryžoviská zlata, pozvanie na Magurku
1. Chata Magurka / mapa náučného chodníka, stručná história baníctva
2. Stred obce / Osídlenie, úpravňa, kostol, úprava rudy
3. Bašovňa, Bašovňa vodovod / zberné jarky, vodná nádrž, Russegger štôlňa
4. Klinčok, Kilian štôlňa / Magurské štôlne, zlato, posedenie. Mapa štôlní
5. František štôlňa. Lesné hospodárenie / Lesný Komposesorát, Pozemkové spoločenstvo v Partizánskej Ľupči
6. Leopold štôlňa / geológia, minerály, Kapustisko, geologická mapa
7. Ritterstein štôlňa / banský úsek Kapustisko-Močidlo, vodovod, posedenie
8. Národný park Nízke Tatry (NAPANT)
9. Striebornica / žila so striebrom, nerastné bohatstvo Nízkych Tatier
10. Viedenka / Viedenka, východná časť ložiska, Mária štôlne, možnosť ryžovania zlata

Petra Jurečková

ROK 2020 V KARITE BOL NÁROČNÝ, NAŠŤASTIE AJ TVORIVÝ

Rok 2020 je pre Zariadenie pre seniorov KARITA veľmi náročný. Dve vlny vírusovej epidémie zasiahli do životov zamestnancov, ale hlavne našich seniorov. Napriek zmeneným podmienkam a obmedzeniam sme zažili aj veľa príjemných chvíľ, spoločensko-kultúrnych akcií či tvorivých činností.

Bohatý začiatok roka

Na začiatku roka sme privítali viaceré milé návštevy. V januári pracovníčka Regionálneho úradu verejného zdravotníctva pre nás pripravila prednášku o úrazovosti seniorov a rizikách osteoporózy.

Február sme ukončili fašiangovým posedením s hudbou, šiškami a maskami. Zahrala nám rodina Hrnčiarovcov z Liptovského Mikuláša, ktorá nám priniesla veselú hudbu a s ňou aj výbornú náladu.

Niektorí seniori využili svoje právo a zúčastnili sa parlamentných volieb. So seniormi sme precvičovali pamäť a pomocou pracovných listov z Memory centra aj ich logické myslenie. V samostatných blokoch sme reminiscenčnou metódou spomínali na detstvo našich klientov, na najkrajšie darčeky, dovolenky, obľúbené knihy, obľúbené miesta a priateľov z mladosti.

Naše zariadenie má veľmi dobré vzťahy s miestnymi farármi. Každú stredu slúžil Služby Božie evanjelický pán farár Molčan a prvý piatok v mesiaci vysluhoval sviatosť zmierenia katolícky pán farár Švančara.

V rámci tvorivej činnosti sme precvičovali jemnú motorik. S klientmi sme kreslili, maľovali, vystrihovali a lepili papierové valentínske srdiečka, karnevalové škrabošky, jabĺčka, slnečnice, jesenné tekvičky či jesenné listy. Pri tvorení sme vždy počúvali ľudovú hudbu a spoločne sme si aj zaspievali. Takto vznikli krásne skupinové umelecké diela, ktorými sa neustále pýšime v našich spoločných priestoroch.

Prvky muzikoterapie sme využívali pri počúvaní piesní, dopĺňaní textov známych piesní ale aj pri samotnom spievaní s klientmi. Pre klientov sme pripravili obrázkové prezentácie o obľúbených spevákoch či hercoch a rozprávali sme si o ich životoch. Počúvali sme piesne Františka Krištofa Veselého, Ivana Krajíčka či Michala Dočolomanského.

Učili sme sa prispôsobivosti

V marci počas prvej vlny pandémie COVID-19, sme bohužiaľ boli epidemiologickou situáciou prinútení zakázať návštevy, obmedziť väčšie skupinové aktivity a pracovať s klientmi individuálne alebo v menších skupinách.

Prišla jar a naši seniori si vychutnávali slniečko a pravidelné posedenia v záhrade. Zabezpečili sme im telefonický kontakt s rodinnými príslušníkmi aj drobné nákupy. V tomto období naši starkí vo väčšej miere využívali knižnicu nášho zariadenia a venovali sa svojim individuálnym záľubám. Dámy háčkovali, plietli, lúštili krížovky a páni čítali, sledovali šport či správy v rádiu či televízii.

V júni sme obmedzujúce preventívne opatrenia mohli čiastočne uvoľniť. Začali sme prijímať návštevy - aj keď len v obmedzenom čase a počte návštevníkov. Samozrejme za dodržania prísnych protiepidemiologických opatrení.

Veľmi sme sa potešili znovu obnoveným službám pedikérky či kaderníčky. Duchovné potreby našich seniorov boli opäť uspokojené návštevami miestnych farárov. Všetci sme nosili rúška, dezinfikovali ruky, dodržiavali odstupy a dezinfikovali spoločné priestory zariadenia. Denne sme niekoľkokrát merali telesnú teplotu klientom aj zamestnancom.

Obnovili sme skupinové aktivity pre klientov a pripravili prezentácie o hradoch Liptova, čítali si povesti a príbehy. Nezabúdali sme ani na jednoduché pravidelné trénovanie pohybového aparátu. Každý mesiac sme s radosťou blahoželali našim jubilantom, obdarovali ich drobnými darčekmi a upiekli pre nich slávnostné koláče.

Vždy trpezlivo

Začiatkom októbra prišla druhá vlna pandémie, ktorá nás znova pre verejnosť uzatvorila. Zasiahla nás v plnej sile a to v podobe prvých pozitívnych klientov a zamestnancov. Začali sme zápasiť s nedostatkom zamestnancov, ktorí by boli schopní postarať sa o chorých klientov. No v spolupráci zo zriaďovateľom sme toto zložité obdobie zvládli. Naši seniori aj zamestnanci trpezlivo zvládajú tieto neľahké časy poznačené pandémiou, za čo im patrí veľká vďaka.

Tešíme sa na obdobie adventu, na návštevu Mikuláša a na mikulášske balíčky, na výzdobu viacerých vianočných stromčekov, na tvorbu vianočných pozdravov a vianočné darčeky. Zapojili sme sa do projektov „Vianočná pošta“ a „Vianočný zázrak“, prostredníctvom ktorých aspoň sčasti vykompenzujeme našim starkým pocit osamelosti.

Všetci naši seniori sú mimoriadne vďační za každý kontakt so svojimi príbuznými a nevedia sa dočkať zlepšenia situácie a návratu k bežnému životu spred obdobia pandémie.

PhDr. Ľubomíra Gloneková

NA SPOLOČNOM VÝLETE DO PIENIN

Rada ZO SZTP spolu s Výborom ZO JDS zorganizovali 18. septembra 2020 výlet do Pienin.

Autobus doplnili predsedníčka Alenka Kováčová zo ZO SZTP a ZO JDS Liptovský Hrádok, rodina Evky Dankovej, členky Združenia rodičov postihnutých detí, Kvetka Kocourová s Erikou Petrovovou zo ZO JDS Liptovský Mikuláš.
V autobuse privítal účastníkov výletu predseda oboch základných organizácií Július Sokol. Oboznámil ich s históriou splavu Pienin a múzea Červeného Kláštora. Odovzdal účastníkom celoslovenský časopis TP+TP, do ktorého prispievajú aj naše základné organizácie.
Po príchode do obce Červený Kláštor sme absolvovali 10 km plavbu plťami, počas ktorej sme sa za slnečného počasia pokochali na krásnej scenérii pieninskej prírody a zákutiach rieky Dunajec
Vlastne sme sa plavili na rozhraní dvoch štátov – Slovenska a Poľska. Hranica ide totiž stredom tejto rieky.
Zaujímavý výklad o histórii Pienin a splavu Dunajca nám podal pltník Samo. Svoj výklad doplnil aj vtipnými historkami a povesťami. Pri kormidle istil našu bezpečnú plavbu pltník Tomáš. Počas plavby nás na pamiatku zvečnili fotografi z brehu Dunajca.
Po jeden a pol hodinovej plavbe niektorí využili jazdu kočom s konským záprahom. Po občerstvení v Chate Pieniny s výbornou a rýchlou obsluhou sme sa presunuli do múzea Červený kláštor. Tam nám počas hodinovej prehliadky sprievodkyňa podala podrobný a zaujímavý výklad vzniku i histórie Červeného Kláštora.
Vracali sme sa domov s pocitom, že sme spoznali a pripomenuli si krásny kúsok Slovenska. Dozvedeli sme sa niečo z histórie kultúrnej pamiatky Červený Kláštor. Všetci sme sa zhodli, že náš poznávací výlet bol v tejto neľahkej dobe výborným relaxom, vďaka ktorému sme pookriali.

Július Sokol

NA FOTOVÝSTAVE „TAK TO VIDÍME MY“

9. septembra 2020 sa uskutočnilo vo Fotogalérii MsKS v Dolnom Kubíne otvorenie 1. kola 3. ročníka Výstavy fotografií očami ľudí s telesným postihnutím“ TAK TO VIDÍME MY“ spojené s vernisážou.

Za naše OC STP sa ho zúčastnili predseda Július Sokol, podpredsedníčka Alena Kováčová a členka Kontrolnej komisie pri OR SZTP Kveta Kocourová. Svojimi fotografiami do tejto akcie prispeli Július Sokol, Alena Kováčová a Jana Jadrana Kováčová.

Výstavu zorganizovalo RC SZTP Bratislava s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a pod záštitou primátora Dolného Kubína Ing. Jána Prílepka.
Mgr. Zdenka Prílepková, manažérka MsKS Dolný Kubín privítala hostí: predsedníčku RR SZTP Bratislava Ing. Moniku Vrábľovú, riaditeľku RC SZTP Bratislava Ing. Oľgu Bohuslavovú, prednostku MsÚ Dolný Kubín Mgr. Andreu Barienčíkovú, riaditeľku MsKS Dolný Kubín Mgr. Janu Greššovú, predsedníčku OR SZTP Dolný Kubín. Tiež privítala odpredsedníčku KR SZTP v Žiline Gabiku Florekovú a predsedníčku ZO SZTP Dolný Kubín Ruženu Sekerkovú, ktoré sa spolu s kolektívom podieľali na organizácii a občerstvení počas tejto akcie.
K prítomným sa prihovorila a výstavu oficiálne otvorila predsedníčka RR SZTP Ing. Monika Vrábľová a prednostka MsÚ Dolný Kubín Mgr. Andrea Barienčíková.
Vernisáž spestrovala ľudovými pesničkami aj pesničkami z vlastnej tvorby spevácka skupina Gruchalanka za doprovodu harmonikárov Milana Ilčíka a Jozefa Gruchaláka.
Výstava nebola súťažná. Všetky fotografie boli pekné s rôznou tematikou. Tí, ktorí prispeli svojimi fotografiami a boli prítomní na vernisáži prevzali z rúk p. predsedníčky Moniky Vrábľovej diplom.
Poďakovanie si zaslúžia všetci organizátori aj prispievatelia fotografií tejto vydarenej akcie, ktorú sa podarilo uskutočniť aj napriek kritickej situácii spôsobenej koronavírusom. Tešíme sa na ďalší ročník.

Július Sokol

VÝJAZDOVÉ ZASADNUTIE OKRESNEJ RADY SZTP

Predseda Okresnej rady SZTP Július Sokol po dlhšej vynútenej prestávke zvolal na 15. júla 2020 zasadnutie v peknom prostredí ľupčianskej doliny na chate miestneho Poľovného združenia Ľupčianka.

Výbor v rámci dobrých vzťahov s Radou hendikepovaných poskytol priestory za úhradu energií. Za to im ďakujem v mene všetkých členov.
Výjazdové zasadnutie bolo zorganizované v spolupráci so Základnou organizáciou v Partizánskej Ľupči.
V oficiálnej časti zasadnutia predseda Július Sokol vyhodnotil činnosť od začiatku roka 2020. Informoval o aktuálnych podujatiach organizovaných Republikovou radou SZTP: oslavy 30. výročia vzniku SZTP v Hokovciach, výstava obrazov, výstava fotografií, Kremnická barlička, petícia týkajúca sa asistenčnej a opatrovateľskej služby, ktorá sa bytostne dotýka hendikepovaných členov.
Do niektorých akcii sa už zapojili Július Sokol, Alena Kováčová a Beata Niková. Požiadal predsedov Základných organizácií, aby sa aj so svojimi členmi zapojili do uvedených akcií.
Vyhodnotil akciu Športové hry. Tie zorganizovala Základná organizácia v Partizánskej Ľupči 4. Júla 2020. Poďakoval všetkým, ktorí sa podieľali na jej príprave. Bola to vydarená akcia.
Ďalej informoval o tom, že v súčasnosti má už každá základná organizácia i Okresné centrum svoje IČO. Dôležité je aj to, že predsedovi Júliusovi Sokolovi sa podarilo na meste v Liptovskom Mikuláši vybaviť súpisné číslo pre priestory Okresného centra SZTP, kde má sídlo aj ďalších 6 organizácií hendikepovaných občanov. Bez súpisného čísla nebola možná registrácia Občianskych združení na Ministerstve vnútra SR.
Tiež upozornil, že zabezpečil sponzorský príspevok na činnosť Okresného centra vo výške 150 eur od firmy Ľupčianka s. r. o, za čo patrí poďakovanie jej majiteľovi Bc. Jánovi Bubniakovi.
Výjazdové zasadnutie prišiel pozdraviť zástupca starostu Juraj Záchej. Po oficiálnej časti predseda predniesol báseň a gratuláciu Anne Jackovej, podpredsedníčke ZO SZTP v Partizánskej Ľupči a členke Kontrolnej komisie pri Okresnej rade k je významnému životnému jubileu. Ku gratulácii sa pripojili všetci prítomní.
Prítomní si pochutili na výbornom guláši, ktorý navaril Ladislav Urbanovič. Pokračovali v debate, výmene skúseností z činnosti jednotlivých základných organizácií.
V podvečerných hodinách predseda ukončil akciu, poďakoval prítomným za účasť. Všetci sa zhodli na tom, že išlo o vydarenú akciu. Za krásneho slnečného počasia pookriali v v peknom prostredí ľupčianskej doliny.

Július Sokol

EŠTE TRI TYČINKY A BUDE DIVADLO

Je prvá adventná nedeľa 29. novembra 2020, 22,30 SEČ. Nikdy som neznačil tak presne okamih vzniku článku, ale je doba „Kedy včera znamená už... že ani možno nikdy nie“. A nielen že jeden nikdy nevie, ono ani nevie, že nevie.

Asi málokto si spomenie, že je to parafráza na jednu perzskú báseň, ktorú sme mali v detskom predstavení „Miniatúry“.
To naše Ľupčianske divadlo vôbec často fungovalo ako romány Julesa Verna. Hrali sme o veciach, ktoré sa ešte len mali stať.
Taký „Krvavý podvečer“ (-Každý dopravný priestupok sa trestá smrťou. -To je nejaká hlúposť! -Také je ..nariadenie. A musí sa plniť!) Alebo „Lupčastory“ (Visuté záhrady nestoja.
Ale našťastie neplatia ani pamätné vety zo záveru hry: - Aha, Rudo, Jánske ohne! -To nie sú Jánske ohne. A tam niekde sme mali pozemky po rodičoch!)
A „Anču Zbíjačku“ – tú by som sem mohol dať celú. Ale aj také aktuálne „Monológy“ majú v sebe dosť spomienok na budúcnosť. Tie stihli potešiť divákov dokonca aj v tomto koronovom roku. A nielen doma na Liptove. Zažili sme festival na Orave a dokonca Kultúrne leto v Slavičíne na Morave.

Plody kovidovského odmäku

Keď už hrám na nostalgiu, tak sme tohto roku otvorili aj inú truhlicu spomienok. „Múdry Maťko a hlupáci“. Táto naša, nehanbím sa povedať, veľaúspešná adaptácia Dobšinského klasickej rozprávky si obliekla nové šaty v podaní našej divadelnej omladiny.
Priznám sa, keď som pozeral starú roztrasenú videokazetu spred 15-tich rokov a výkony Havlanovcov, Bellovcov, Adamčiakovcov a všetkých tých iných skvelých ...ovcov, neubránil som sa slzám smiechu. (Streľáj atéc, streľáj!)
Využili sme prechodný kovidovský odmäk a ako jedinú pripomienku na tohtoročný jarmok sme urobili v septembri premiéru tejto hry. Trošku s komornou účasťou, ale to už je proste „Kovidoba“.
Predtým sme ale stihli v Mekke slovenských humornodivadelných festivalov – Kremnici účasť na tamojších Gagoch. Pre naše divadlo veľká pocta. Stačilo by aj, že sme vôbec hrali. Ale my sme dostali aj poctu druhú od riaditeľa festivalu Romana Vykysalého, keď povedal: --Veď kto iný by tu mal hrať, ak nie vy! Vy Ľupčania sem proste patríte! Opýtal som sa ešte, či myslí aj tých zo Slovenskej Ľupče, lebo.... !!! (Nie, toto som si vymyslel)
V rámci roku nostalgií sme sa zapojili aj do oklieštеného „Kubína Hviezdoslavovho“. Oklieštеného pre koronu (pre čo iné) len na najstaršie kategórie. A tak som sa dostal po 40-tich rokoch tam, kde som bol naposledy ako 16-ročný. Možno z toho bude do budúcnosti nejaký Villonovský večer. Uvidíme.
Akcie ktoré nám pretiekli pomedzi tykadlá koronavirusu, nejdem vymenovávať. Bolo ich nespočetne. Ale to postihlo všetky divadlá. Od amatérskych až po profesionálne. Divadelné deti boli aspoň čiastočne udržiavané blízko bodu varu cez všetky tie online nedokonalosti a nahrážky.
My starší si „užívame“ pretiahnuté divadelné prázdniny, v ktorých ako maják na konci útesu zasvietilo sem tam svetielko osamelého vystúpenia. Monológy, Obvoďák, O ženách a mužoch.

Chcete certifikát?

K nostalgii sa vrátim ešte raz. LUNETRDLO slávi v tomto roku svoje štvrťstoročie. Vlastne malo sláviť. Ale keďže tento rok je taký nepodarený, dali sme mu len pol roka. A tak vlastne má Ľupčianske divadlo 24 a pol roka. A to štvrťstoročie bude mať na svoje 26-te narodeniny.
Ale aby to nebolo úplne tak smutné - chceme vás pozvať, aj keď jeden nikdy nevie a dvaja už vôbec, na 26. decembra na Štefana o 19.00 hod. do nášho KD. Skúsime dať dokopy nejaký komponovaný program.
Žijeme zvláštnu dobu pod rúškom nielen tmy a my divadelníci cítime, že ľudia by aj chceli žiť, aj sa tešia na divadlo a aj sa trochu boja. Cítia tie „protikoronové“ opatrenia, ktoré na nás čučia z každého rohu.
Tak mi napadlo ako ľudí motivovať, aby z chuti a spontánne a radostne a bez donútenia prišli na toho Štefana. A našli sme to. Každý, kto príde, dostane certifikát o absolvovaní divadelného predstavenia a bude môcť celé (nech nežerieme) 2 týždne!!! chodiť na všetky naše predstavenia zadarmo.
Nuž, dobrý večer priatelia dobrého divadla. Tešíme sa na vás.

Jaro Janíček

POKRAČUJEME, NAŽIVO AJ ONLINE

Napriek nepriaznivým pandemickým podmienkam zapríčineným vírusom COVID – 19 naša škola pokračuje vo vzdelávaní.

Pri dodržiavaní bezpečnostných opatrení sa snažíme spoločne vytvoriť príjemné prostredie žiakom, ktorí školu navštevujú prezenčne. Žiaci prvého stupňa s rúškami na tvári pokračujú vo vyučovaní, aj keď sťažené podmienky sa prejavujú na obmedzenej možnosti pohybu, spevu a iných aktivít, pri ktorých by sa deti mohli zadýchať. Okrem vzdelávania sa spoločne s pani vychovávateľkami snažia vyzdobiť si triedy a užívať pobyt na čerstvom vzduchu.
Žiaci druhého stupňa pokračujú v online vzdelávaní. Každý deň sa snažia spojiť so spolužiakmi a svojimi vyučujúcimi. Niekedy je spojenie dobré. Sú však dni, keď technika nespolupracuje tak ako by bolo potrebné. Nie všetkým žiakom sa pani učiteľky môžu každý deň prihovárať cez monitor. Pre nich pripravujú pracovné listy a niektorí sa chodia učiť do školy.
Popri vzdelávacích aktivitách sa naši žiaci zapojili do medzinárodnej výtvarnej súťaže „Vianočná pohľadnica“. Zúčastnili sa na technickej olympiáde a olympiáde zo slovenského jazyka. O výsledkoch sme neboli zatiaľ informovaní.
Po iné roky chodievali naši žiaci k príležitosti Mesiaca úcty k starším potešiť klientov Karity spevom a tancom, no tohto roku to nebolo možné. Preto žiaci 1.A a 9.A pod vedením pani učiteľky Janky Kamhalovej odvysielali rozhlasovú reláciu aspoň do školského rozhlasu, aby sme si pripomenuli dôležitosť tohto mesiaca.
Škola sa začína obliekať do vianočných šiat. V školskej záhrade napadol prvý snežik. Deti sa tešia na Mikuláša a pripravujú na Vianoce.

Anna Ganobjaková

SVETOVÝ DEŇ MLIEKA

V septembri sme si pripomenuli význam mlieka pre zdravý život človeka v rámci Svetového dňa mlieka. Všetky ročníky si medzi sebou zmerali svoju šikovnosť, kreativitu, vedomosti a schopnosti. Žiaci si priniesli mliečnu desiatu. Obliekli si niečo biele a zabavili sa rôznymi aktivitami, v ktorých hlavnú úlohu hralo mlieko. Kvíz, degustácia rôznych variant mlieka (sójové, mandľové, kokosové...), dramatizácia mliečnej reklamy a mnohé ďalšie. Víťazmi druhého stupňa sa stali žiaci 8.A triedy. Odniesli si sladkú mliečnu odmenu.

Anna Ganobjaková

POSTREHY MAMY: LÁSKA (RODIČOVSKÁ) V ČASE PANDÉMIE

Navrhujem, aby sa rodičom preplácalo psychologické poradenstvo. Azda aj terapia - ako deti nezabiť, a pritom sa nezblázniť. Peňazí sa za našu prácu nedočkám, to si nádeje nerobím. A poradenstvo by sa zišlo každému z nás.

Kuk do sveta našich detí

Po ôsmich mesiacoch sa už dokonca s nostalgiou pozerám na prvú vlnu a prvé týždne, keď deti ostali zo dňa na deň doma. O on-line dištančnom vzdelávaní nebolo ani chýru. Akurát sa rodičia aj učitelia združili na FB skupine, kde si dávali rady a tipy, ako to zvládnuť.
My sme mali luxusnú možnosť (ja viem, nie dostupnú pre všetkých) hrať sa na domček v prérii. Deti som zobrala na chalupu bez internetu a elektriny. Ráno sme sa venovali učeniu, pripravili sme si obed, išli sme do prírody a večer sme pri sviečkach čítali a spali sme už o ôsmej.
A potom prišlo kostrbaté skúšanie, ako deti učiť online. Bez predošlých skúseností na strane vyučujúcich aj rodičov.
Určite vzniklo kopec dobrých nápadov a prebudení, že či naozaj to všetko, čo sa do detí (aj pri najlepších úmysloch) v škole nalieva, je nutné. Z rodičov sa museli stať experti na kombinácie všetkých možných médií: klasický email, whatsupp, viber, messanger, zoom, teams, a Jeho Výsosť EDUPAGE (ktorý ma doteraz vie potrápiť s jeho prešpekulovanou etiketou, keď neviem nájsť zadanie, ktoré som tam len pred chvíľou videla).
A padla kosa na kameň. Doteraz neviem pochopiť, ako to zvládli rodiny, keď jeden pracoval mimo domu a jeden pracoval na home office, prípadne jendorodičovské rodiny (WTF) - aj sa prerobiť na všetky funkcie, ktoré pokrýva škola - pedagogická odbornosť, varenie, upratovanie, športové a kultúrne vyžitie, …
Ja som si zvykla, že zrazu vidím školský život mojich detí. S pomocou online školení a zoom hodín môžem nakuknúť do prostredia, ktoré mi je inak skryté, hoci to vyžadovalo viac logistiky a náročnejšiu motiváciu bez autority, čo má v triede učiteľka.
Najťažšie z tohto obdobia bolo, že som stratila dovtedajšie úniky, kde som dobíjala baterky bez detí. Všetko bolo zavreté, nedalo sa stretávať… a už som nemala chuť dohadovať si s kamoškou kávičku cez internet.

Skúška nervov

Jún - naspäť v školách - veľkú úľavu nepriniesol. Iba som sa tešila, že deti sú naspäť s kamarátmi.
Leto bolo fajn, aj keď si myslím, že sa malo využiť na lepšiu príprav (tam hore). Čo sme mohli spraviť my tu dole? Asi sme mali tlačiť, kde sú všetky tie konferencie o tom ako najlepšie oživiť školstvo. Toto všetko som nechala plávať a len tak si užívala relatívne pohodový prázdninový režim.
September sme ešte s letnou energiou dávali, no október nás prevalcoval plnou silou. Pravidlá každý týždeň iné. Len čo si ako tak zvykneme na jedny, už neplatia a nevieme, aké sú tie nové. V ZUŠ-kách sa

zrušilo skupinové vyučovanie. Pani učiteľka sa vynašla a vytvorila nový rozvrh - pre každého individuálne 20 minút. My rodičia sme prispôsobili povinnosti novému rozvrhu. Ako na páse sme prezliekali deti na chodbách, aby sa s nikým nestretli a nemeškali na svojich vyčlenených 20 minút. Vydržalo to dva týždne. Všetka tá extra námaha vyšla nazmar.

Všetky, aj malé akcie, ktoré sme pripravovali a na ktoré sa deti tešili, sa nekonali. Moja dcéra vďačná "party girl" sa ma ešte na konci novembra pýta, či budú mať v škôlke náhradnú halloweensku party, kostým má nachystaný.

Keď práve našu školu zastihlo prerušenie prevádzky, znova bolo treba nabehnúť na manažovanie času rozkúskovaného podľa EDUPAGEu. Správy boli posielané osobitne od každého vyučujúceho - z každého predmetu zvlášť.Na mne zostala nevďačná úloha spájať to pre dieťa do zmysluplného celku a dbať na spätnú väzbu (čo naštastie v mojej skúsenosti naše učiteľky berú ako vypracovanú DÚ) a stihnúť rýchlo urobiť ďalšie zadanie.

Frustrácia u mňa prechádza do apatie. Mužovi hovorím, že už ani nech nešomre, keď s tým nič nenarobí. Strácam pocit, že patrím do nejakého celku (ak vôbec nejaký niekedy bol) a vynakladám námahu na spoločný cieľ... Nikto mi nevysvetlí, na čom práve pracujeme. Každý má toho dosť a každý robí, ako vie. Čo tam po pocite zmysluplnosti.Takto sa postupne rozvíjalo moje odcudzenie od vonkajších nariadení.

Poďme to vyskúšať úplne inak!

A tu je u mňa bod, kde sa otáčam a týmto smerom už ďalej nejdem. Nechcem do vzduchu vyhodiť všetko to, čím sme si prešli.

Áno, krízová situácia počas epidémie prehĺbila problémy vo všetkých oblastiach. Ale tiež nám dala možnosť zažiť si, akí sme životaschopní.

Všetci sme boli donútení naučiť sa novým zručnostiam. Ukázali sa nám nové možnosti vzdelávania.

Ako rodičia sme si dokázali, že zvládame bojové podmienky. Sme schopní myslenia mimo mriežky. Takže teraz chcem, aby nás tak brali. Keď sme sa osvedčili vo všetkých úlohách, ktoré na nás automaticky bez pátrania naložili, nech sme partnermi pri rozhodovaní, ako a čo sa naše deti učia.

Nech sme súčasťou plánov - hoci tých krátkodobých. Nech vieme, ktorým smerom ťaháme vzdelávací vozík. Nech sme súčasťou hodnotenia našich detí a v prvom rade, nech sú súčasťou svojho hodnotenia hlavne oni. Nech poznámky nie sú formou trestu, ale formou komunikácie a nech ich do žiackej môžeme písať aj my.

Andrea Lencse Brndiarová

JESENNÉ INŠPIRÁCIE

Aj napriek súčasnej nemilej situácií naša škola ožila jeseňou. Aspoň malou troškou každý triedny kolektív prispel k príjemnej jesennej atmosfére v triedach a na chodbe školy. A krásny jesenný kufor už tradične naaranžovala pani učiteľka Ivetka Migasová.

NOVÝ OVOCNÝ SAD V ŠKOLSKOM AREÁLI

Vďaka zanietenosti pána starostu pribudlo v areáli našej školy 22 stromov a 26 kríčkov vzácnych pôvodných ovocných odrôd. Cieľom tejto výsadby je obnoviť pôvodný vzhľad krajiny, vypestovať vlastné ovocie do školskej jedálne a podporiť výučbu niektorých predmetov.

S pomocou ďalších nadšencov, ktorí ochotne pomohli (materiálne alebo svojimi rukami) sa dobrý nápad podaril.
Jablone, hrušky, slivky, čerešne, driene, muchovníky, ríbezle, egreše, josty, jarabiny..
Aj menší školáci pomohli pri výsadbe. Napríklad druháci sadili slivku. Pán zástupca deťom vysvetlil, čo idú robiť, vykopal jamu, deti pridŕžali stromček v nej, či je dosť hlboká. Na dno nasypal kvalitnú zeminu.
Do nej vložili deti stromček a kým ju pán zástupca zasypával, dievčatá ju spoločne pridržiavali.
Opodiaľ prebiehala iná akcia - oprava studne bagrom, ktorá otočila chlapcov smerom k sebe. Kým vyberali betónové časti z nej, nedalo sa moc pozerať na rýľovanie jamy. Ale potom prišla technickejšia časť aj pri stromček. To už pomáhali pri opore, osadení oplotenia a polievaní. Stromček dostal meno Slivôčka.
Slniečko tak krásne svietilo, že sa ťažko držali otvorené oči pre fotenie. Slivôčka už zapúšťa korene. Keď sme vonku, chodíme k nej na návštevu. Prihovárame sa jej, aby pekne vyrástla.

Anna Ganobjaková

ZACHRÁNIME STARÉ ODRODY

Prečo sme sa rozhodli vysadiť staré odrody ovocných stromov?

Dôvodom je snaha zachovať dedičstvo po našich predkoch, pretože sa z krajiny postupne vytráca. Prírodné a kultúrne bohatstvo v podobe genofondu ovocných odrôd nám mizne priamo pred očami.
V súčasnosti sa na Slovensku pestuje len niekoľko novodobých odrôd, zväčša na nízkych podpníkoch. Sú náchylné na rôzne ochorenia, a tak prichádzame o množstvo tradičných chutí.

Postupne sa stráca pôvodný vzhľad krajiny, keďže stromy tvoria významný krajinotvorný prvok. Okrem zachovania starých odrôd chceme teda zachovať aj vzhľad našej krajiny.
Cieľom výsadby ovocného sadu bolo, aby sa žiaci s učiteľmi podieľali na záchrane vzácnych odrôd. Vysadené stromy môžu využívať pri výučbe rôznych predmetov. V neposlednom rade sa už teraz tešíme na jablkový koláč z našich jabĺk, ktoré upečú kuchárky v škole deťom.
O nákup stromov sa postarala obec Partizánska Ľupča. Za oporné koly veľmi pekne ďakujeme firme Vokuma s.r.o. Taktiež ďakujem predsedníčke Rady rodičov pri ZŠ s MŠ Martine Pavellovej, predsedovi Rady školy Ing. Jánovi Frisovi, riaditeľovi školy PaeDr. Emanovi Difkovi aj všetkým zúčastneným rodičom, ktorí pomohli pri výsadbe ovocného sadu.

Ladislav Balážec, starosta

SPRÁVA O SADENÍ STROMČEKA

18. novembra 2020 sme žiaci 3.A triedy sadili jarabinu sladkoplodnú a nazvali sme ju Fero. Zasadili sme ju na školskom dvore. Jamu nám vykopal pán zástupca. Keď bola jama vykopaná, Miško držal stromček a ostatní ho zasypávali hlinou. Potom sme hlinu zadupali a poliali sme stromček vodou. Budeme sa tešiť, keď nám jarabina narastie, na jej krásne a chutné plody.

Tobia Frič, Juraj Kandera, 3.A

KOSTÔLOK JE VZÁCNE DEDIČSTVO

Jedným z ľupčianskych snov je obnova malého kostola pri cintoríne, na začiatku obce. K naplneniu tohto sna bude treba veľa námahy, peňazí i času. Prvé aktivity na záchranu kostôlka (nazývaného kedysi aj špitálskym) však už začali.

Z histórie chrámu

Podľa kanonickej vizitácie z roku 1825 stavbu cintorínskeho kostola Bolestnej Panny Márie povolili už v roku 1214 a so stavbou sa začalo v roku 1243 (tento rok je údajne vyrytý aj do svorníka gotickej klenby kostola).

Okolo kostola po jeho vystavaní začala vznikať nová Ľupča. Farským kostolom bol až do roku 1479, keď prestal kapacitne vyhovovať.

Pôvodná stavba bola v 17. storočí rozšírená o renesančnú predsieň a celá bola obohnaná opevnením. V 18. storočí bol kostol barokovo zaklenutý.

Zachoval sa gotický vchod do sakristie a pôvodný gotický portál v ostení na južnej strane. Hlavný oltár je neogotický od V. Merklasa z obdobia okolo roku 1850. Bočný oltár je s obrazom Zvestovania od Petra Michala Bohúňa z roku 1861.

Kostol obklopuje pôvodný cintorín a poniže kostolíka v tesnom susedstve bola v 18. storočí vodná píla.

Prvé kroky

V novembri 2019 bola podaná žiadosť o dotáciu na ministerstvo kultúry SR na obnovu malého kostola. V júli 2020 sme prijali dotáciu na realizovanie reštaurátorského výskumu a návrhu na reštaurovanie, stavebno-technické posudky, zameranie skutkového stavu kultúrnej pamiatky, pamiatkový výskum a dokumentáciu vykonaného výskumu (architektonicko-historický výskum).

Od septembra 2020 sa vykonali tieto kroky:

- zameranie skutkového stavu kostola,
- odborný posudok sanácie vlhkosti, prieskum a posúdenie stavu a príčin vlhkostného poškodenia,
- architektonicko-historický výskum 1. etapa,
- statický posudok, zhodnotenie stavu poškodenia klenieb v lodi statickými poruchami, detekuje ich príčiny a určí návrh na ich odstránenie,
- diagnostická správa o poškodení krovu a drevených konštrukcií,
- podrobná diagnostika drevených konštrukcií krovu a iných zabudovaných drevených prvkov a návrh možností zásahov zohľadňujúcich jeho hodnoty, odporúčaní pre realizáciu opravy a následnej údržby.

Ondrej Švančara

HISTORIK JÁN STANISLAV SA STÁLE CÍTI BYŤ ĽUPČANOM

Snáď len staršia generácia Ľupčanov vie, že historik Ján Stanislav prežil svoje detstvo, štúdiá a časť aktívneho života práve v Partizánskej Ľupči.
My sme ho našli v Banskej Bystrici a pozvali na návštevu. 24. júna 2020 prišiel navštíviť miesta, kde strávil veľa rokov svojho plodného života. Na obecnom úrade ho prijal starosta obce. Rozprávali sme, oživovali spomienky, rozoberali súčasnosť obce, ale aj vízie a plány do budúcna.
Súčasná situácia a zdravotný stav Jána Stanislava zmarili ďalšie plánované stretnutie. Chceme aspoň touto formou - v našom Ľupčasopise - priblížiť život a prácu človeka, ktorý sa stále cíti byť Liptákom a Ľupčanom zároveň.

Učiteľ a historik
Narodil sa v roku 1942 v malej dedinke Budatínska Lehota na Kysuciach. Ako päťročný sa presťahoval so svojimi rodičmi do Partizánskej Ľupče.
Bol najstarší zo štyroch súrodencov. Žiaľ dvaja jeho bratia - Peter a Pavol - už navždy opustili tento svet. Posledný brat Štefan žije v Žiline.
V Partizánskej Ľupči si svojpomocne postavili rodinný dom a tu začal aj navštevovať základnú školu. V jednom z novinových rozhovorov spomína na Jaroslava Šolca, priameho účastníka SNP a neskôr uznávaného vojenského historika, rodáka z Liskovej. Už ako malý chlapec počúval jeho rozprávanie. Počul od neho aj zamlčiavané pravdy o Povstaní.
V rokoch 1957-58 absolvoval Učňovskú školu a v rokoch 1958-1962 SPŠ v Liptovskom Hrádku.
Aj vďaka vynikajúcemu dejepisárovi a slovenčinárovi počas strednej školy nasledovalo po jej skončení štúdium na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici. Po jej ukončení v rokoch 1968-1978 postupne pracoval ako učiteľ na ZDŠ v Ružomberku, v Ľubochni a v Liptovských Revúcach.
Po ukončení učiteľskej kariéry nastúpil do Múzea SNP v Banskej Bystrici. Potom pracoval v Historickom ústave SAV Bratislava. Opätovne sa vrátil do Banskej Bystrice, kde v rokoch 2006-2010 vykonával funkciu riaditeľa Múzea SNP. V roku 1984 získal na Pedagogickej fakulte v Banskej bystrici titul PaedDr a v roku 1994 vedecký titul CSc.
V zahraničí (v Rusku, Francúzsku a Izraeli) absolvoval viaceré stáže. Je autorom početných monografií a spoluautorom veľkého počtu diel s tematikou SNP a oslobodzovacieho boja.

tárny film Československej televízie.
Ján Stanislav sa venoval aj Francúzom v SNP a príbehu generála Viesta.
Vypracoval koncepciu Múzea SNP na roky 1995 – 2000. Zaslúžil sa o celkovú rekonštrukciu a výrazné doplnenie stálej expozície múzea. Je predsedom o.z. Klub priateľov Múzea SNP.

Človek s bohatým príbehom

Za svoju plodnú a záslužnú prácu obdržal mnohé vyznamenania a ceny. V roku 1997 Cenu primátora mesta Banská Bystrica za scenár a realizáciu Stálej expozície Múzea SNP. V roku 2004 cenu primátora mesta Banská Bystrica za scenár a expozíciu Múzea SNP k 60. výročiu SNP. O niekoľko rokov neskôr, v roku 2013 získal cenu – prémiu za prínos k rozvoju slovenskej vedy doma i v zahraničí udelenú Literárnym fondom.
Jeho duševný rast a rozvoj výrazne ovplyvnili stretnutia a rozhovory so strýkom profesorom PhDr. Jánom Stanislavom, DrSc., významným jazykovedcom a slavistom. Bol dokonca zaradený medzi sto významných osobností Slovákov.
V súčasnosti Ján Stanislav žije so svojou manželkou v Banskej Bystrici. Má dcéru, dvoch synov a päť vnúčat.
Naďalej sa venuje písaniu a vydávaniu knižných titulov s tematikou histórie národno-oslobodzovacieho boja a písaniu básní. Zaujíma sa o futbal, ktorý aktívne hrával, predovšetkým v Partizánskej Ľupči. Jeho koníčkom je aj literatúra, hlavne slovenská, francúzska a svetová.

Miroslav Migaľa

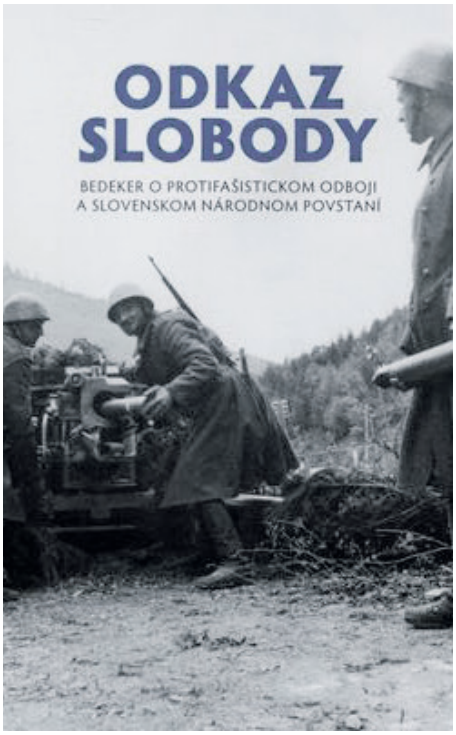

Znalec Povstania a vzdušného mosta

Pre múzeum sa mu podarilo získať stovky fotografií z činnosti československých letcov vo Veľkej Británii počas druhej svetovej vojny.
Jeho životnou témou bolo letectvo počas príprav na SNP aj v priebehu Povstania. Lákalo ho získať poznatky o tzv. leteckom moste priamo z prameňa, dôležité sovietske vojenské archívy však boli vtedy nedostupné.
Nakoniec ho priatelia v Moskve doslova prepašovali do mekky sovietskeho vojenského letectva, do mestečka Monino (stále tam sídli letecká akadémia aj archív letectva). Umožnili mu stretnúť sa s mnohými účastníkmi vzdušného mostu.
Z jednej návštevy Monina si odniesol ako prvý z československých historikov aj fotografie veliteľov vzdušného mostu, ktorým sa prepravovali zbrane a vojenský materiál povstalcom v roku 1944. V roku 1988 s Jurajom Rajnincom napísal o vzdušnom moste scenár pre dokumen-

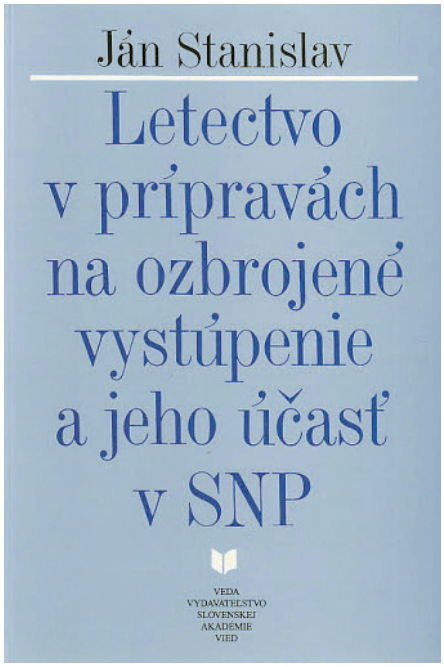

ŽIJEME V NAJSTARŠOM MESTEČKU NA LIPTOVE

Partizánska Ľupča tento rok oslavuje, aj keď bez osláv, 750.výročie udelenia rozsiahlych mestských, cirkevných a banských výsad. Keďže to napriek všetkej snahe nejde inak, pripomeňme si významné výročie návratom do histórie vzniku tohto stredovekého kráľovského mestečka.

K začiatkom

Prvá zmienka o Ľupči je z roku 1252 v rámci vymedzenia majetku Sliačov, ktorý kráľ Belo IV. daroval kláštoru premonštrátov v Turci. Tento doklad potvrdzuje, že Ľupča už v polovici 13. storočia existovala.

Názov Ľupča vznikol podľa prof. Jána Stanislava odvodením od osobného mena Ľubov zo slovanského základu „Ľub“, pridaním slovanskej prípony, čím vznikol tvar Ľubča – Ľubkova (Ľubojova) Ves. Preto počiatky osady na tomto území treba hľadať už v 11. storočí, možno aj oveľa skôr.

Vznikla osada na zvykovom práve, čo dokazuje aj jej najstaršie pomenovanie „villa“ a predstaveného obce „villicus“ (richtár). Aj keď v roku 1281 daroval kráľ Ladislav V. Ľupču komesovi Tomášovi, synovi Šimona za zásluhy, spomína sa tu ešte len ako „villa“. Ľupča preto právom patrí k najstarším osadám na Liptove.

Tatári na Liptove

Ústne sa traduje, že v roku 1241 tiahli cez Liptov Tatári, ktorí ničili všetko čo im prišlo do cesty. V tomto období Ľupčania údajne postavili zo strachu obydlia ďalej od cesty na kraji lesa. Táto lokalita sa dodnes volá Biela Ľupča. Tatársky vpád sa však podľa historikov Liptovu vyhol a v prípade Bielej Ľupče ide pravdepodobne o najstaršiu osadu, slovanskú Ľupču pred príchodom nemeckých hostí.

Príčinou presídlenia obyvateľov zo staršej osady Biela Ľupča bola blízkosť rieky Váh, ktorá každoročne ničila obydlia tunajších obyvateľov a znemožňovala trvalé osídlenie tohto územia. Podobné paralely zmeny sídla starších sídlisk poznáme aj z iných oblastí Liptova - napríklad v prípade prvej osady Pribyliny, ktorej obyvatelia sa tiež museli presídliť ďalej od rieky Belej, aby zabránili každoročnému ničeniu svojich príbytkov prívalmi jarnej vody.

Len ďalšie archeologické preskúmanie lokality Bielej Ľupče by dalo odpoveď na otázku, či osada zanikla násilím, alebo si to vynútili prírodné podmienky.

Prílev osadníkov do Ľupče

V prvej polovici 13. storočia nastáva prílev nových osadníkov do Ľupče. Prilákala ich sem pravdepodobne prilákala túžba za drahými kovmi. Okolité neprebádané lesy a potoky totiž poskytovali možnosť objavenia ložísk zlata či striebra.

Novými osadníkmi boli najmä Nemci z Banskej Štiavnice a Krupiny, ktorí sem prichádzali a natrvalo sa tu usadzovali so súhlasom kráľa Bela IV. Kráľ podporoval usadzovanie nových osadníkov v krajine, pretože vyľudnené pozemky v Liptove druhotne spôsobené aj tatárskym vpádom neprinášali žiadny úžitok.

Z listín kráľov Bela IV. z rokov 1257 a 1265 a Štefana V. z roku 1270 je možné sa dozvedieť, že časť kráľovského poddanského obyvateľstva Liptova a Turca opustila svoje príbytky a ušla do južnejších častí krajiny.

Kráľ na jednej strane prikázal pôvodnému obyvateľstvu vrátiť sa späť do svojich osád a na druhej strane umožnil prílev nových osadníkov na opustené územia. V dobových listinách sa títo osadníci označujú ako „hostia“ (hospites) a od kráľa dostávajú štedré privilégiá.

Udelenie výsad Ľupči

Nemeckí hostia, ktorí sa v polovici 13. storočia usadili v Ľupči dostali od kráľa Bela IV. výsady, aké predtým udelil Krupine a v Liptove o niekoľko rokov neskôr aj Hybiam. Prilákali ich sem najmä tradičné trhy,

Kráľ Štefan V.

blízkosť obchodnej trasy a vidina rýchleho zbohatnutia v banskom podnikaní.
Podľa zachovanej listiny datovanej 5.apríla 1263 udelil hosťom usadeným v Ľupči právo slobodnej voľby richtára so súdnou právomocou, ohraničil chotár, dovolil im slobodne ryžovať a dolovať drahé kovy, oslobodil Ľupčanov od mýta v Uhorsku, povolil trhové právo a určil Ľupči cirkevné práva a povinnosti.
Túto listinu však pokladali už niektorí maďarskí autori v polovici 19. storočia za dobový falzifikát, ale nepodarilo sa im to dokázať. Prof. F. Uličný dokázal, že listina je falzifikátom a vo svojom skúmaní a rozbore to aj podporil viacerými tvrdeniami.
Zo záveru rozboru, ktorý publikoval prof. Uličný v roku 1959, odhalil, že Belo IV. udelil Ľupči v roku 1263 právo rybolovu v Revúcej, určité územia budúceho mesta a prípadne aj trhové právo.
Podľa spomínaných výskumov rozsiahle mestské, cirkevné a banské výsady udelil Ľupči až v roku 1270 kráľ Štefan V. Dal ľupčianskym hosťom právo voľby richtára, vyňal ich spod právomoci zvolenského župana a jeho zástupcu v Liptove. Ponechal im právo rybolovu v riečke Revúcej, získané od Bela IV. povolil im dolovanie zlata, striebra a medi v chotári, oslobodil ich od platenia mýta, ale len vo zvolenskom komitáte (veľžupe). Legalizoval konanie týždenného trhu a potvrdil im rozsah chotára. Právo rybolovu v Revúcej získané od Bela IV. a právo postaviť si vlastný kostol spolu s inými cirkevnými právami dokazujú, že postavenie Ľupčanov v druhej polovici 13. storočia bolo omnoho odlišné od postavenia ostatných liptovských poddaných. Spomínané privilégiá posúvali Ľupču nepriamo medzi najstaršie mestá v Liptove.

Listina z roku 1263 je falzifikát
Listina z roku 1263 je pozoruhodnosťou aj z iného hľadiska, pretože v jej prípade máme pravdepodobne dočinenia s výsledkom falzifikátorskej činnosti neslávne známeho Jána Literáta z Madočian, ktorého činnosť odhalila a zmapovala kráľovská komisia pod vedením župana Imricha Bubeka v roku 1391 na území Liptova a Turca.
Komisii boli predkladané všetky listiny dokazujúce oprávnenosť držby majetkov. Vtedajší richtár Ľupče Hans však predložil len listinu Karola Róberta z 11. novembra 1340 citujúcu spomínané listiny Ladislava IV. a Štefana V. Ďalej pred komisiou uviedol, že ostatné listiny predložiť nemôže, preto boli ukradnuté.
Komisia uznala privilégium za pravé a neprišla na zmenu územia pri oslobodení Ľupčanov od mýta. Ťažkosti však mali obchodníci z Ľupče v praxi. Mnohí mýtnici vedeli, aké mali Ľupčania dovtedy práva, preto neboli častokrát ochotní akceptovať ich požiadavku na oslobodenie od mýta.
Preto v roku 1419 vydal kráľ Žigmund Luxemburský na základe sťažnosti ľupčianskeho richtára Martina a iných mešťanov mandát, ktorým na základe už predložených listín panovníkov Ladislava IV., Štefana V. a Bela IV. oslobodil Ľupčanov od mýta v celom Uhorsku.
V roku 1474 bola Ľupča pričlenená ako súčasť majetku hradného panstva Likava. Zatiaľ čo pramene zo 14. storočia označujú Ľupču ako „civitas“ – mesto, tak od začiatku 15. storočia sa čoraz častejšie uvádza ako „oppidum“ – poddanské mestečko.
Od 15. storočia prešla Likava do záložnej vlastníckej držby šľachticov, čo malo pre Ľupčanov neblahé následky, pretože okrem daňovej povinnosti miestni zemepáni požadovali od Ľupčanov aj iné povinnosti. Tak sa Ľupča čoraz viac dostávala do závislosti od hradného panstva a v jeho majetku nakoniec ostala ako poddanské mestečko.

Miroslav Migaľa

KAROL RUPPELDT SPEVOM BUDIL LÁSKU K RODU

Pred 180 rokmi (22. novembra 1840) sa narodil na Magurke učiteľ, hudobník a hudobný skladateľ, zbormajster a organista Karol Ruppeldt (pseudonym Sokolov).

Najznámejší rodák z Magurky

Ide o najznámejšieho rodáka z Magurky. Jeho otcom bol tesársky majster v magurských baniach Ján Ruppeldt a matka Eva Ruhmannová.

Základnú školu navštevoval v Nemeckej Ľupči. Potom študoval na gymnáziu v Levoči a v Rožňave, na učiteľskom seminári v Šoproni. Tiež v Prahe, tam študoval i cirkevnú hudbu na organovej škole F. Blažeka a F. Skuherského. Vyskúšal si rôzne práce. Najprv bol vychovávateľom v Prahe. Potom pôsobil ako učiteľ v Hodruši aj diurnista (pisár) v múzeu v Budapešti, neskôr úradník v štatistickej kancelárii. Súčasne bol vojenským organistom a od roku 1870 učiteľom vo Vrbici. Tu bol aj notárom ev. cirkvi, školskej stolice, ženského spolu a pokladníkom vdovsko-sirotského ústavu

Oživil a viedol Spevokol meštianskej besedy pod názvom Tatran. Do roku 1901 bol jeho riaditeľom a dirigentom. Pri zbore vybudoval aj knižnicu.

Úrady kládli činnosti Tatranu a samotnému Karolovi Ruppeldtovi prekážky a neustále ho šikanovali. V januári 1873 malo Ministerstvo vnútra v Budapešti pripomienky k stanovám Tatranu predloženým na schválenie županom Liptovskej župy. Otáľalo so schválením pod zámienkou, že sa nič nehovorilo o overovaní zápisníc zo schôdzí.

Verný poslaniu

Ruppeldt organizoval koncerty. 21. novembra 1881 požiadal mikulášsky úrad o povolenie koncertu v miestnostiach hostinca Čierny orol. Zisk z koncertu pripadol ženskému dobročinnému spolku Dobrodej.

Aj v neskorších rokoch Ruppeldt komponoval a organizoval kultúrne podujatia v slovenskom národnom duchu. Vystúpenia Tatranu boli niekedy kombinované. Koncertovalo sa, hralo sa ochotnícke divadlo a na programe bola aj tanečná zábava.

Činnosť Karola Ruppeldta nezostala nepovšimnutá úradmi. Za nebezpečného pre maďarské národné záujmy ho považoval dokonca aj liptovský župan. V marci 1885 upozornil podžupana, že Ruppeldt vydal Venček

Dom Ruppeldtovcov na Magurke.

slovenských národných piesní. Publikácia bola vraj zameraná protištátne. Ministerstvo zakázalo jej použitie ako učebnice v školách. Proti Ruppeldtovi bolo dokonca začaté súdne konanie.
Ruppeldt komponoval najmä zborové skladby, upravoval a vydával slovenské národne piesne. Upravil evanjelické chorály, ktoré vyšli i tlačou v zborníku Zvony (1926). Po smrti Jana Kadavého prevzal s Meličkom vydávanie Slovenských spevov, do ktorých prispel 28 piesňami.
Zostavil a vydal Venček slovenských národných piesní obsahujúci 58 piesní pre školské potreby a zborník Partitúra s 91 zbormi od slovenských aj inonárodných skladateľov. Je autorom Náuky o harmónii.

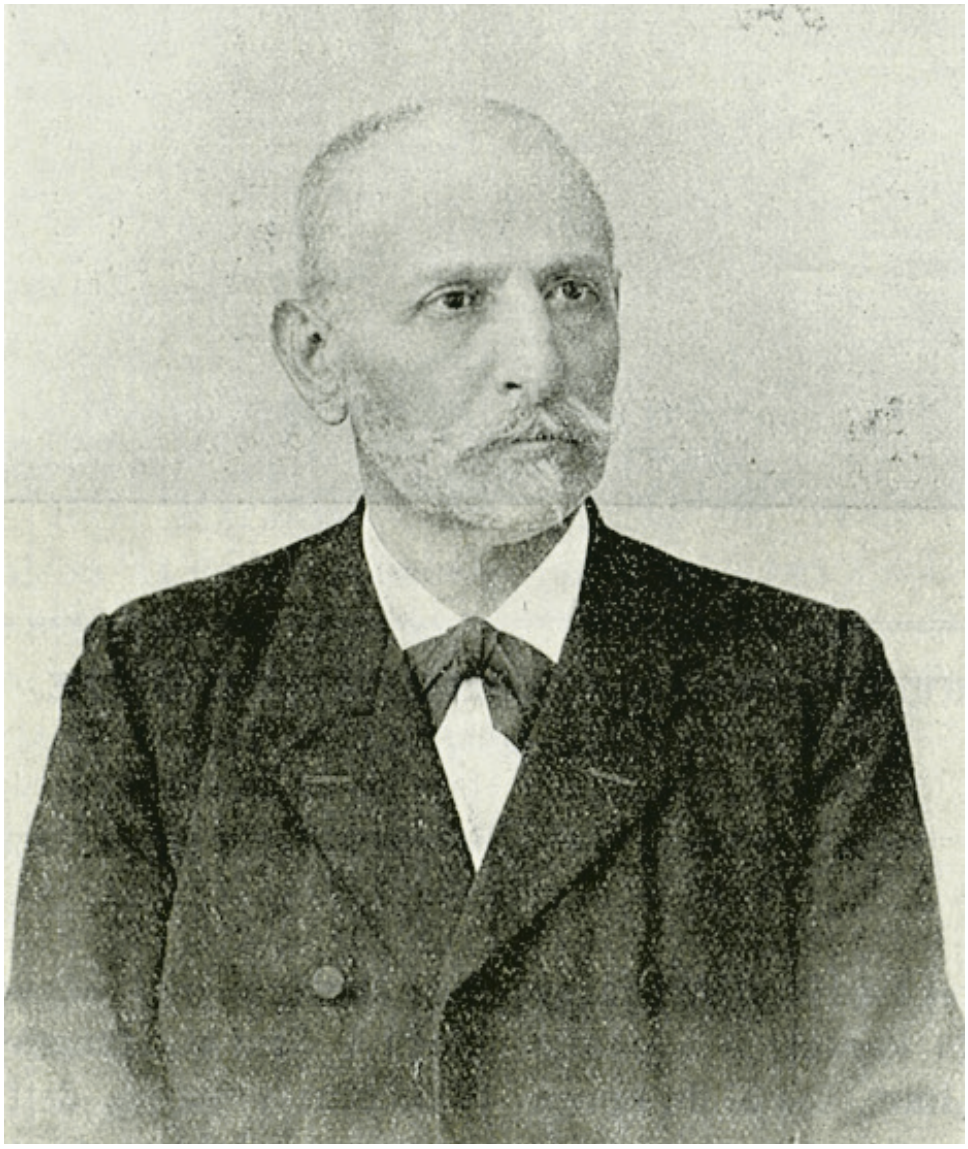

Ruppeldtovci
Karol Ruppeldt sa oženil s Klementínou Augustínyovou 1850-1924), publicistkou a osvetovou pracovníčkou. Z ich manželstva sa narodila dcéra a päť synov.
Zo synov treba spomenúť Dušana Gustáva Ruppeldta, jedného zo zakladateľov kežmarského samovzdelávacieho spolku Kytka. Študoval v rumunskom Sibiu a štúdium dokončil v chorvátskom Karlovaci. Sklamaný zo spoločenských pomerov spáchal samovraždu v roku 1896.
Ďalší zo synov, Fedor Fridrich Ruppeldt po štúdiách v Šoproni, Viedni, Lipsku a Edinburgu pôsobil ako evanjelický farár v mnohých zboroch a v rokoch 1947-1952 bol biskupom Západného

SPEVNÍČEK
DVOJHLASNÝCH SLOVENSKÝCH PIESNÍ.
NAPÍSAL A VYDAL
KAROL RUPPELDT,
RUŽOMBEROK.

dištriktu. Patril ku signatárom Martinskej deklarácie. Bol vyšetrovaný gestapom, zapojil sa do SNP a v novom komunistickom režime bol tiež väznený. Zomrel v roku 1979.
Miloš Ruppeldt študoval hudbu v Lipsku a dokonca až v Buenos Aires. Pôsobil ako zbormajster Tatranu, klavirista a pedagóg. Známou sa stala i jeho manželka Hana Ruppeldtová a vďaka novinárskej práci a verejným aktivitám aj deti Tatiana, Miloš a Dušan. Jeho meno nesie jedna zo základných umeleckých škôl v Bratislave.
Karol Ruppeldt zomrel 18. augusta 1909 v Liptovskom Mikuláši. O jeho celoživotnej láske svedčí nápis na náhrobnom kameni na cintoríne v Bratislave: „Spevom budil lásku k rodu“.

Použitý zdroj: PhDr. P. Vitek, PhDr. S. Churý, Dom Ruppeldtovcov

Ľubomír Jaško

SVETLO RADOSTI PRE VŠETKÝCH

Milí priatelia, drahé sestry a bratia, nachádzame sa v adventnom čase. Opäť k nám prichádzajú tie najkrajšie sviatky v roku - Vianoce.
Pri písaní tohto príhovoru ešte nikto z nás nevie, ako budú tie tohtoročné Vianoce vyzerať. Dennodenne počúvame o mnohokrát nie celkom jasných opatreniach súvisiacich s pandémiou COVID 19. Tieto opatrenia sa dotýkajú aj našich cirkvi a farností. Napriek zákazom a opatreniam jedno čo je v tejto neistej dobe na 100% isté je skutočnosť, že Bohu nie je nič nemožné!

Boh, ktorý je s nami
Aj napriek pandémii a akejkoľvek vonkajšej podobe tohtoročných Vianoc Hospodin Pán prichádza k nám a Boží Syn – Emanuel je tu s nami!
Pán Boh aj napriek pandémii prichádza obdarovať tento svet a nás v ňom svojím pokojom, láskou, nádejou a spasením. Evanjelium o narodení Božieho Syna podáva stále aktuálne a nadčasové posolstvo tej tichej a svätej noci, ktoré oznámili anjeli pastierom na betlehemských poliach: „Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle“ (Lukáš 2,14).
Na svet prichádza Božia Láska, očakávaný Spasiteľ – Záchranca – Mesiáš a Pán - Ježiš Kristus. Dvetisíc rokov si túto udalosť ľudstvo a všetci kresťania bez rozdielu vierovyznania pripomíname a sprítomňujeme.
Sú hodnoty, ktoré sa nedajú zmerať ani vidieť, ktoré však možno zažiť. V tom vidíme príchod svätého a milujúceho Boha medzi nás aj dnes a práve v týchto dňoch môžeme o čosi intenzívnejšie prežívame impulzy Božej lásky. Je to čas, kedy sa Božia láska naplno prejavila tomuto svetu a zjavila sa nám - ľuďom v ňom. Už nie sme viac sami, „Lebo dieťa sa nám narodilo, syn nám je daný!“ (Izaiáš 9,5)
Preto aj my napriek obavám a strach máme dôvod k radosti, oslave a nádeji, že čokoľvek by sa dialo je tu Boh, ktorý je s nami!

Reflektor Božej lásky namierený na Betlehem
Náš pohľad počas tohtoročných Vianoc nech je namierený na Betlehem. Pri čítaní, alebo počúvaní Evanjelia o narodení Božieho dieťaťa, sa nám navonok bude zdať, že hlavná sila vyšla od cisára Augusta, ktorý mal v rukách kormidlo, ktoré usmerňovalo prúd daných udalostí. Jeho rozhodnutie o sčítaní obyvateľstva akoby bolo spúšťacím mechanizmom príbehu, ktorý sa začal ako nepríjemná udalosť spojená s vycestovaním Márie a Jozefa do Betlehema. Augustus mal pocit, že reflektor dejín je zameraný len na neho.
Vianočný príbeh vyzerá, že sa bude takto odvíjať. Všetci poslúchli cisárovo nariadenie a plnia to, čo on prikázal. Lenže biblický príbeh spočiatku rovnaký ako tie ostatné životné príbehy mnohých ľudí sa presúva od majestátneho cisára na dvoch obyčajných ľudí. Zrazu je osvetlená cesta Jozefa a Márie.
Z akého dôvodu to Hospodin robí? Z akého dôvodu nebeský osvetľovač presúva svoje reflektory, aby osvetlil akéhosi obyčajného tesára a jeho tehotnú snúbenicu?
Reflektor Božej lásky drahí moji je namierený na Betlehem. Je namierený na všetkých nás.

Túto skutočnosť odkrýva Božie Slovo a to tvorí jadro celého evanjelia. Hospodin Boh chce byť s nami Jeho ľuďmi. Pán Boh sa s nami stretáva na úrovni každého jedného z nás, chce byť s nami v našich bežných životných situáciách, nie len počas sviatočnej vianočnej atmosféry.

Obnovené ľudstvo
Pán Boh sa s nami stretáva cez životný príbeh Jozefa a Márie. Hospodin sa stretáva s Jozefom a Máriou na ceste, keď vyrazili do Betlehema, aby si vykonali svoju občiansku povinnosť týkajúcu sa sčítania obyvateľstva. Idú svojou cestou tak, ako to kážu povinnosti. I my všetci sme na tejto ceste. Kráčame za svojimi povinnosťami (možno i za celoplošným testovaním), aby sme splnili očakávania iných a naplnili aj svoje občianske povinnosti.
A čo robí náš Boh? Boh ide taktiež za svojim cieľom. Lepšie povedané, On ide za nami, pretože vie, že my nemôžeme byť sami. Našiel v nás zaľúbenie a o tom počas Vianoc svedčia nebesá. Áno, Boh sa s nami stretáva cez životný príbeh Jozefa a Márie. On nám chce dať život v plnosti. Život naplnený, nielen okrášlený slávnostným okamihom. Život naplnený nádejou a vierou, nielen akýmsi neurčitým životným optimizmom a to všetko nás vedie k skutočnej radosti.
Milujúci Boh sa stal človekom, aby vstúpil do nášho života, aby obnovil naše ľudstvo na svoj obraz a podobu. On sa narodil, aby spojil svoj život s tým našim životom. V ňom sa i my stávame Božími deťmi, Jeho synmi i dcérami. Nebeský reflektor už svieti naplno. A všade tam, kam toto svetlo dopadá prináša svetlo nádeje, viery a radosti. Radosti pre všetkých nás!
Želám všetkým Vám – drahí moji, požehnané, pokojné a milostiplné sviatky narodenia Božej lásky a v Novom Pánovom roku 2021 hlavne pevné zdravie, pozitívne myslenie a Božie požehnanie!

Ján Molčan, zborový farár

NÁVŠTEVA BRATA BISKUPA

Nedeľa 23. augusta 2020 bola pre evanjelický cirkevný zbor v Partizánskej Ľupči radostným a slávnostným dňom.

Vzácne návštevy a nové obrazy
V ľupčianskom evanjelickom chráme Božom sa konala slávnostná posviacka nových oltárnych obrazov namaľované pri príležitosti 495. výročia prvej písomnej zmienky o reformácii Nemeckej Ľupče.
Pri tejto príležitosti našu obec navštívil dôstojný brat biskup Východného dištriktu ECAV na Slovensku Mgr. Peter Mihoč z Prešova, ktorý bol slávnostným kazateľom. Posviacku obrazov vykonal brat senior Liptovsko-oravského seniorátu Mgr. Stanislav Grega z Hýb.
Slávnostných Služieb Božích sa zúčastnil aj miestny rímskokatolícky kňaz Mgr. Ondrej Švančara, ako aj zborový farár z Liptovskej Sielnice Mgr. Dušan Brehu. Odtiaľ totiž pochádza autor nových oltárnych obrazov maliar Michal Palko – zároveň je zborovým dozorcom cirkevného zboru v Liptovskej Sielnici.
Po 133 rokoch od postavenia nového evanjelického kostola v Partizánskej Ľupči tak boli do oltára namaľované 2 nové obrazy, ktoré dominujú celému chrámovému priestoru.

Hlavný veľký obraz znázorňuje Spasiteľa sveta – Pána Ježiša Krista v životnej veľkosti s textom „Poďte ku mne všetci“. Menší obraz umiestnený na oltárnom stole znázorňuje „Poslednú večeru“ v pozadí s Betlehemom a Jeruzalemským chrámom. Oba oltárne obrazy sú ladené v nebesko-modrej farbe, ktorá je typická pre celkovú vnútornú výzdobu lupčianskeho evanjelického chrámu Božieho.

Ján Molčan, zborový farár

NARODENÝ PRE NÁS

Niekedy nás môže napadnúť otázka, prečo slávime Vianoce? Na slávenie Vianoc máme mnoho dôvodov, ale najhlavnejší je, aby sme znovu zobrali na vedomie Pánovu prítomnosť a prispôsobili sa jej. V tomto totiž spočíva viera vo vianočné tajomstvo. „A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami.“ Jn 1,14

V Kristovi je Boh tu, u nás a s nami. Natoľko sme uverili, nakoľko to berieme na vedomie a podriaďujeme sa tejto skutočnosti. Takto reagovali na Ježišove narodenie aj prví účastníci Vianoc. Dosvedčuje to život Panny Márie, Jozefa, pastierov a všetkých, čo prišli do styku so zvesťou o Ježišovom narodení a uverili. Ich život sa rozvíja a uskutočňuje už len pod dojmom tejto skutočnosti.
Ježiš je tu. Podľa toho sa správajú, plánujú, žijú. V kostole spievame a vyznávame, že sa nám narodil Kristus, že v Ježišovi je Boh tu, medzi nami. Ale v našom živote to skoro ani neberieme na vedomie a ešte menej sa tomuto faktu prispôsobujeme. Svoj život organizujeme ako keby tu Ježiša vôbec nebolo.

Nové narodenie
Preto každoročne znova slávime sviatky Pánovho narodenia, aby sme zobrali živo na vedomie, že Kristus je tu, že žije s nami, býva medzi nami, a hlavne, aby sme sa tejto skutočnosti prispôsobili. Podriaďme tomuto faktu svoje záujmy, svoj program, podujatia, práce a celý svoj život. Ak je Kristus tu, prispôsobme mu náš život v rodinách, naše správanie medzi ľuďmi a všetko naše konanie.

Každé slávenie Eucharistie je akoby nové narodenie Krista medzi nami, nové sprítomnenie jeho osoby. Ak nás teda Ježiš týmto novým sprítomnením na oltári ovplyvní, a my sa pousilujeme prispôsobiť jeho prítomnosti medzi nami, potom môžeme povedať, že sa pre nás Kristus znovu narodil. Slávenie Eucharistie bude tak nielen novým narodením Krista pre nás, ale aj nové narodenie nás pre Krista.

Nemluvňa
Vianoce ohlasujú a oživujú tajomstvo Pánovho príchodu medzi nás v tele. Stredobodom slávenia Vianoc je Najsvätejšia Eucharistia. V Eucharistii môžeme bezprostredne stretnúť a vnímať Božie Dieťa, ktoré svetu predstavujú anjeli. „Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom: Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ Kristus Pán. A toto vám bude znamením: Nájdete dieťatko zavinuté do plienok a uložené v jasliach.“ A hneď sa k anjelovi pripojilo množstvo nebeských zástupov, zvelebovali Boha a hovorili: „Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“ Lk 2,10-14
Malé dieťa zvykneme nazývať „nemluvňa“. Tak voláme aj Ježiša v jasliach. Svätý Ján evanjelista ho nazýva Slovo, ktoré sa stalo telom. Pozoruhodné spojenie tak odlišných mien v jednej osobe. Chlapček Ježiš je nemluvňa, ktoré sa volá Slovo. Nemluvňaťom voláme dieťa, ktoré nevie hovoriť slová. Čo do telesného ohľadu bol takým aj Ježiš. Lenže tento Chlapček bol trochu inakšie nemluvňa. Bol nemluvňa, ktoré vie hovoriť, ktoré vie až tak dokonale hovoriť, že sa volá Slovo.

Vtelené Slovo
Božské nemluvňa nepotrebuje slová, aby k nám hovorilo, ale pre to, že je Slovo, hovorí k nám bez slov. Je to Slovo, ktoré je plné milosti a pravdy. Na toto Slovo sa nám treba zvonku pozerať a zvnútra ho počúvať. Ježiš v Eucharistii je medzi nami na spôsob nemluvňaťa. Navonok mlčí, ale v duši rozpráva. Nevydá hlas, ale kto ho vidí a prijíma, ten ho vnútri počuje, lebo je Slovom.
Eucharistia je vtelené Slovo. Má nám vždy čo povedať, vždy nás oslovuje, prihovára sa srdcu, zaznieva v duši, len tam možno zachytiť jej posolstvo.
Ježiš v jasliach, práve tak teraz v Eucharistii, je „Nemluvňa“. Nehovorí ústami a predsa sa nám prihovára. Hovorí k nám prostredníctvom znakov, ktorými nám odkrýva tajomstvo o sebe, predstavuje sa nám a učí nás. Je to posolstvo adresované nielen pastierom, ale všetkým ľuďom všetkých čias. Treba sa nám cez Vianoce dobre prizrieť do tváre Dieťaťa a rozšifrovať znaky, v ktorých s nami komunikuje. Načúvajme teda pri vianočnej adorácii, pri jasliach nášho Pána, čo nám „hovorí“ o sebe Nemluvňa.

Ondrej Švančara

VIANOČNÝ PROGRAM KATOLÍCKYCH BOHOSLUŽIEB

24. december, Štedrý deň:	polnočná svätá omša
25. december, Narodenie Pána	sv. omše 08:00 a 10:00
26. december, Sv. Štefana	sv. omše 08:00 a 10:00
31. december Silvester	sv. omša 17:00
1. január, Slávnosť Panny Márie Bohorodičky	sv. omše 08:00 a 10:00
6. január, Zjavenie Pána	sv. omše 08:00 a 10:00

PRAJME SI ZDRAVÝ NOVÝ ROK

A pomaly máme za sebou ďalší rok - rok veľmi zvláštny, nevídaný. Chcel by som veriť, že už v budúcnosti nebude opakovaný. Myslím, že každý ho vďaka tej jeho „inakosti“ prežil tiež úplne inak, ako mal v pláne.

Sme šikovnejší ako predtým

Naša „dospelácka“ ambulancia štartovala ešte aj s hendikepom z minulého roku. Ale v priebehu tohto sa fungovanie rozbehlo takmer do normálu. Aj keď len v ambulancii v Liptovskom Mikuláši.

V niektorých oblastiach sa robí dokonca viac alebo veci predtým úplne nevídané. Naučili sme sa komunikovať písomne, čo opätovne zdôrazňujem, je forma, na ktorú sa môžete spoľahnúť, že sa vašou požiadavkou budeme zaoberať.

Lieky sa dajú objednať a poslať elektronicky, mnohé veci sa dajú tiež odkonzultovať elektronicky. V obmedzenom množstve sa dá využiť aj telefón, ale tiež opätovne zdôrazňujem - ak sa máme seriózne venovať aj pacientom v ambulancii, nie je možné všetky telefóny zdvihnúť.

Počas roka sme zažili dve koronové vlny. Ak ich mám porovnať, tak v tej prvej sme sa všetci strašne báli a nebolo TO tu. Teraz sa bojíme o niečo menej napriek tomu, že TOHO je tu celkom dosť.

Nám osobne pribudlo počas tejto druhej vlny práce nad mieru. Možno preto, že ľudia sa učia s TÝM žiť, ale hlavne: uvedomili si, že sú aj iné choroby a že ich je dokonca oveľa viac.

Preventívna prehliadka neuškodí

Veľa pacientov sa začalo zaujímať aj o preventívne prehliadky. Termín si možno dohodnúť dopredu. Prehliadku robíme spravidla na 2krát (najskôr odbery, potom samotná prehliadka). Niekedy sa dajú využiť aj odbery z iných ambulancií alebo z nemocnice.

Keďže v „základnom balíčku“ toho veľa na vyšetrenie nie je, mal by človek sám pripomenúť, aké ťažkosti momentálne má, aby sme vedeli zamerať aj prehliadku týmto smerom. Preventívnu prehliadku by mal každý absolvovať raz za dva roky. Pacienti dispenzarizovaní kvôli vysokému tlaku, cholesterolu, cukrovke by mali mať kontrolu aj s odbermi raz za rok.

Ďalšia oblasť, ktorá nám dosť vyplňuje čas, sú karanténne opatrenia (PN alebo len izolácia, kontakt alebo pozitivita, bez alebo so zdravotnými problémami). Tu sa nám veľmi dobre darí odkonzultovať asi 90% formou elektronickej komunikácie, ale je to prípad od prípadu iné.

Vyhliadky

Viacerí z vás sa pýtajú aj na to, či budeme ordinovať znovu aj v Ľupči. Opatrenia spojené s koronou nám dosť zväzujú ruky a ordinovanie v Mikuláši má aj pre vás výhody, ale možno by sme skúsili od nového roku aspoň jeden deň pracovať v našej obci.

Aj keď rozširovanie prístrojového vybavenia na vyšetrovanie a diagnostiku nie je možné robiť na dvoch miestach. Tak isto ako plánovaný elektronický objednávací systém. Asi mnohí pociťujete, ako je ťažké sa dostať niekedy na špecializované ambulancie. Možnosť presnejšej diagnózy už v primárnom kontakte sa tak stáva stále akútnejšou. Okruh tém by bol určite rozsiahlejší, ale v predvianočnom čase som myslím, napísal až až. Naschvál som sa takmer vyhol téme COVID 19, aj COVID 20, ba aj 21. Mám pocit, že na to by nám nestačila počtom strán ani obecná kronika.

Ja osobne som vstupoval do tohto roku v stave polovičnej neexistencie a procese očisty. Veľmi veľa sa zmenilo a posúval som sa krok za krokom k normalizácii predchádzajúceho stavu.

Možno budem neskromný, ale ja to vnímam pozitívne. Ak má niekto iný názor, rád si ho vypočujem alebo prečítam.

Ešte raz vám ďakujem za dôveru, ktorú by som vám chcel oplatiť tam, kde budem vedieť a môcť. Prajem nám všetkým zdravý rok.

Váš ObvoĎák

MUDr. Jaroslav Janíček

foto Martin Sprušanský

Aj takúto podobu má Ľupča v pohybe. Kto beží v ústrety Vianociam, bude určite úspešný.

Pri jedličke

Aj dnes sa vo mne dieťa zachveje,
keď dýchne na mňa tvoje útle telo.
Anjelsky biely sneh a záveje.
Nevyslovené, kam si uletelo?
Iba ty stojíš, symbol symbolov,
a kriesiš zázrak detskej duše malej,
to vzdialené, čo bolonebolo.
Symboly žijú v nás
a za nás žijú ďalej.
Ži už aj za mňa, dcérka nedele,
stoj ľudskú stráž za Božie dieťa ľudí.
Tiež mám svoj Veľký spánok v údele,
hlboké ticho, v ktorom nás nebo súdi.
Aj dnes sa vo mne dieťa zachveje,
keď dýchne na mňa tvoje svieže telo.
Blahoslavené dieťa nádeje,
čo uvidelo,
keďže nevedelo.

Milan Rúfus

DARMOŠLAPI ŠLAPÚ AJ POČAS KORONY

Chceme Vás poinformovať o aktivitách nášho KST aj v týchto ťažkých časoch, ktoré sú plné rôznych príkazov, obmedzení, nariadení a iných novôt. To sme si pred rokom nedokázali ani len predstaviť.
Mali sme pripravený plán aktivít, nie všetko sme však mohli zorganizovať. Stále bolo nutné sledovať, kde sa môže ísť. Koľkí sa môžu stretnúť. Aké služby budú fungovať v mieste cieľa.
Bolo to dosť náročné, ale všetko sa dá. Relax v prírode - individuálny alebo skupinový - padne vždy vhod.

Brigády pre dobrú vec

Aktivity sme začali brigádami, ktoré nie sú vždy populárne. Tie naše sú však vždy spojené s tým, že opravujeme a budujeme veci, ktoré slúžia všetkým.
RTVS v relácii Televíkend spropagovala Prednú Maguru, na ktorú teraz chodí veľa turistov z celého Slovenska. „Len aby sme v hanbe neostali“. V prístrešku na vrchole sme nanovo vybudovali stôl a sedenie. Pôvodné sedenie doslúžilo vďaka šikovným ľuďom a zubu času. Ďalší brigádnický deň bol Magurke. „Suchou nohou na Chabenec“ bolo heslo dňa. Lavička cez potôčik, ktorý tečie spod masívu Ďurkovej, je súčasťou zeleného značkovaného chodníka. Tým chodia turisti z Magurky na Chabenec.
Neodolala prírodným živlom, ľadu a veľkej vode. Pri vyšších prietokoch vody sa skoro každý, kto šiel cez potôčik, namočil. A vieme, že voda nie je dobrá ani v topánkach. Preto sme sa rozhodli vybudovať novú lavičku. Je oveľa dlhšia a dostatočne zdvihnutá nad hladinu vody. Ak ste túto lavičku použili pri vašich potulkách, dúfame, že ste našu snahu ocenili. „Aby sa o nás vedelo“. To bolo cieľom ďalšieho pracovného dňa. Preložili sme informačnú tabuľu KST Darmošlap na viditeľnejšie miesto

na námestí. Sú v nej fotky z akcií a informácie o našej činnosti pre občanov.
Sponzorsky nám pri našich brigádnických aktivitách vyšli v ústrety starosta a obec Partizánska Ľupča, Lesný komposesorát Partizánska Ľupča, Peter a Dušan Bellovci, Ing. Peter Smitek a Ing. Martin Sameliak, Branislav Javorka a samozrejme členovia KST Darmošlap.

Na riekach aj kopcoch

Pomedzi rôzne obmedzenia sme využili čas aj na naše organizované akcie. Aspoň telegraficky:
21. júna 2020 sa konal 26. ročník výstupu na prednú Maguru, ktorý bol všelijaký - zablatený aj upršaný, ale zišlo sa tam asi 40 turistov, na ktorých čakala bohatá tombola.
12. júla 2020 sa konal Splav Váhu. Na starosti ho mal „starý morský vlk Igor“, ktorého v rôznych plavidlách nasledovalo 25 ľudí z rôznych kútov Slovenska. Nalodenie bolo v Liskovej a vylodenie nie v Normandii, ale na sútoku Váhu a Oravy v Kraľovanoch. Všetci sa vylodili.
26. júla 2020 - „Ženy na horách“ smer Horné diery -> Veľký Rozsutec, ináč bol tam s nimi aj jeden chlap.
28. augusta 2020 - 1. septembra 2020 bol spoločný výlet do Pienin. Zúčastnilo sa ho 29 Darmošlapov a podnikli spoločné výlety po okolí na Slovensku a aj v susednom Poľsku: splav Dunajca (Sokolica, Tri Koruny, Červený Kláštor), cyklovýlet (Červený Kláštor - Jazero Csorsztynskie) a späť, pešia turistika popri Dunajci (Červený kláštor - Štiawnica - Jaworky)
10. októbra 2020 - keďže už platili celoštátne obmedzenia, organizovaný výstup na Chabenec sa nemohol konať. Nechali sme to na turistoch, či využijú pekné počasie. Bolo asi jedno z najkrajších aké bolo počas celého trvania organizovaných výstupov. Na naše prekvapenie a podľa zápisov vo vrcholovej knihe sa na vrchole počas dňa vystriedalo niekoľko desiatok turistov. Škoda, že to bol posledný pekný deň na niekoľko ďalších týždňov.
Darmošlapi aj naďalej individuálne alebo so svojimi rodinami derú vibramy a využívajú možnosti, ktoré sú povolené. Máme radi pohyb na čerstvom vzduchu a vidíme, že čoraz viac ľudí chce relaxovať týmto spôsobom.
Ďakujeme poslancom obecného zastupiteľstva a vedeniu obce za finančný príspevok pre našu organizáciu. Veríme, že ich nesklameme a našu obec dôstojne reprezentujeme na potulkách po Slovensku.
Dúfam, že keď „hnusoba“ zmizne, opäť sa všetci uvidíme v prekrásnej slovenskej prírode.

Stanislav Sekan

ĽUPČIANSKI FUTBALISTI REKAPITULUJÚ

Zložitá pandemická situácia ovplyvňuje život všetkých na Slovensku a prakticky na celom svete odstavila na dlhé obdobie športovcov od svojich obľúbených aktivít.
Nielen profesionálny šport, ale aj ten na amatérskej úrovni utrpel ťažkú ranu v podobe zrušenia, alebo v lepšom prípade prerušenia súťaží.

Skrátená sezóna

Futbalová sezóna 2019-2020 sa teda po jesennej časti na základe prijatých opatrení vládou SR už nedohrala. Hlavní predstavitelia SFZ a ObFZ LM rozhodli, že zostávajú v platnosti všetky výsledky základnej časti, ale bez možnosti postupu do vyššej alebo zostupu do nižšej súťaže.
OFK mal v tejto skrátenej sezóne nasadené dva tímy. A mužstvo v 7. lige ObFZ LM obsadilo 4. miesto s 25 bodmi, pričom 7-krát vyhralo, 4-krát remizovalo a 2-krát prehralo. Za prvým v tabuľke ŠK Lúčky zaostalo iba o 5 bodov. Ľupčania zaváhali s TJ Sokol Beňadikovou a TJ Iľanovom.
Družstvo žiakov v I. triede U-11 ligy prípraviek obsadilo 3. miesto s počtom bodov 18. V tomto ročníku sme boli v projekte spoločných mládežníckych družstiev s OŠK Bešeňovou.

Stabilný a omladený tím

Sezóna 2020-2021 sa aj napriek množstvu obmedzení predsa len začala podľa plánu 2. augusta. A mužstvo pokračuje 7. lige ObFZ LM. Po jesennej časti je na krásnom 4. mieste s 25 bodmi so stratou dvoch bodov na prvý TJ Tatran Hybe.
Podarilo sa zastabilizovať a hlavne omladiť káder, to dokazujú aj výborné výsledky. Príkladom je zápas v Beňadikovej, ktorá je doma prakticky nezdolateľná. Ľupčania tam po skvelej hre uchmatli všetky 3 body a vyhrali 1:4. V tíme panuje výborná nálada a formuje sa dobrý kolektív, ktorý má určite ambície pobiť sa o postup do 6. ligy.
Z tímu odišli: Vladimír OŠKO (OŠK Svätý Kríž), Michal MRNČO (TJ Ďumbier Uhorská Ves), Ľuboír PEČKO (ŠK Bziny – hosťovanie). Prišli: Peter PORUBSKÝ (Jupie – ŠK Kremnička), Patrik ŠTUREK (OŠK Bešeňová), Jakub KÚKOL (TJ Partizán Ľubeľa), Ján MATLOŇ (TJ Družstevník Štiavnička), Kristián ŠTRBKA (FK Poprad).
Ani túto sezónu sa nám nepodarilo zriadiť aspoň jednu mládežnícku vekovú kategóriu z vlastných hráčov a preto sme museli opäť hľadať možnosti zlúčenia sa s inými FK. Spoločnú dohodu sme našli s OŠK Lisková. Vytvorili sme spoločný mládežnícky tím v I. triede U-13 - Kormanov pohár. Chlapci sú v súťaži zatiaľ na poslednom mieste, ale v konkurencii tímov ako MFK Ružomberok alebo MFK Litovský Mikuláš získavajú potrebné skúsenosti.

Vynovujeme sa

Obecný úrad so svojimi zamestnancami začal po skončení jesennej časti s rekonštrukciou budovy v areáli OFK. Je výborné, že aj v týchto ťažkých časoch, keď chýbajú financie skoro na všetko sa nezabúda ani na vylepšenie podmienok a komfortu pre športovanie.
Všetci športovci musia byť s týmto rozhodnutím určite spokojní, pretože budova od jej postavenia prechádzala iba drobnými opravami. Bolo už potrebné do nej investovať, aby sa predišlo väčším škodám.
Treba si uvedomiť, že to nie je súkromný majetok, ale majetok obce, čiže nás všetkých. Kaž-

POĎAKOVANIE PRE SFZ

Športové talenty treba podporovať. Sme veľmi radi, že sa obecnému futbalovému klubu v Partizánskej Ľupči podarilo založiť futbalový tím kategórie U 13. K tomu, aby sa chlapci mohli zlepšovať, je potrebné mať aj technické vybavenie.

Verím, že nové lopty pre celý tím od SFZ budú dobrým začiatkom ich progresu. Za podporu ďakujem Samuelovi Slovákovi.

Ladislav Balážec

dý ho teda môže využívať na športové alebo školské podujatia, rodinné oslavy či firemné akcie. Financie ktoré na to boli vyčlenené, budú určite použité správne a za dobrým účelom.

Výbor OFK ďakuje všetkým našim členom, fanúšikom a sponzorom za doterajšiu podporu a priazeň. V neposlednom rade starostovi a poslancom Obecnému úradu, ktorí každoročne schvaľujú potrebný balík peňazí na chod a fungovanie nášho klubu.

My sa len môžeme zaručiť, že naďalej sa budeme snažiť o pritiahnutie mladých na futbalové trávniky a o čo najlepšiu reprezentáciu našej obce.

Všetkým spolubčanom prajeme krásne prežitie vianočných sviatkov a všetko dobré v roku 2021.

Ing. Michal FRIČ, tajomník OFK P. Ľupča

NARODILI SA NÁM

Markus Čumpelík,
Matej Janči,
Andrej Gašparec,
Richard Kandera,
Ema Havlanová

SVOJE ÁNO POVEDALI:

Ján Balica – Romana Fajdeková
Michal Clementis – Barbora Číhalová
Jakub Trabalík – Mária Stančeková
Maroš Antal – Milada Plchová
Gustáv Hatiar – Mária Púčeková
Patrik Urban – Lenka Macáková
Pavol Erdziak – Natália Rysulová
Lukáš Mojčák – Kristína Fajdeková
Marek Garaj – Silvia Bursová

ROZLÚČILI SME SA:

Margita Elízová 66 r., Mária Luptáková 85 r.,
Jozef Víťaz 68 r., Jozef Chalupka 84 r.,
Peter Marko 84 r., Eva Lúčanová 99 r.,
Pavol Sliacky 82 r., Václav Koleček 91 r.,
Jolana Hegedüšová 75 r., Mária Durná 88 r.

ZÁKLADNÁ ORGANIZÁCIA SZPB GRATULUJE

ZO SZPB blahoželá svojim členom, jubilantom:
Anna Jacková 75 r., Ľubica Jurisová 65 r.,
Ing. Ladislav Kollársky 70 r.,
MUDr. Anna Laciová 85 r.
Zároveň sa lúči so svojimi členmi:
Jozefom Chalupkom 84 r.
a Pavlom Sliackym 82 r.
Rodinám týmto vyslovujeme hlbokú a úprimnú sústrasť. Výbor ZO SZPB v Part. Ľupči.

ZÁKLADNÁ ORGANIZÁCIA SZTP BLAHOŽELÁ:

ZO SZTP gratuluje svojim členom, ktorí sa v tomto roku dožili svojho významného životného jubilea. Oslávencom prajeme pevné zdravie a veľa slnečných chvíľ v kruhu svojich najbližších:
Ľubica Vajdová 65 r., Anna Jacková 75 r., Anna Mojšová 65 r., Ing. Roman Slušný 50 r., Eva Moravová 60 r., Ľubica Jurisová 65 r., Daniel Lišík 80 r., Drahoslava Moravová 70 r., Margita Gregorová 80 r., Miroslav Mrázik 80 r., Ľudovít Koleň 80 r., Viera Repová 65 r.

ĽUPČASOPIS. Vydáva Obecný úrad Partizánska Ľupča, 032 15, periodicita: štvrťročník, tel.: 044/5570755, email: ou@partizanskalupca.com, web: www.partizanskalupca.com, IČO vydavateľa: 00316556, povolené: OÚ Liptovský Mikuláš č. 1/1995, evidenčné číslo: EV 3947/09, ISSN 2644-710X, redakčná rada: Mgr. Ľubomír Jaško, Bc. Ladislav Balážec, Renáta Antolová, Mgr. Anna Ganobjaková, Ing. Miroslav Migaľa, autor titulnej fotografie: Martin Sprušanský, grafická úprava: Mgr. Stanislav Krakovský, tlač: Preset, Liptovský Michal 13, tel: 0918631813. Zostavitelia nezodpovedajú za obsah a úroveň článkov. Náklad 600 kusov. Dátum vydania periodickej tlače: 12/2020. Uzávierka nasledujúceho čísla 15. 03. 2021.

OBJEKTÍVOM MARTINA SPRUŠANSKÉHO

ODKRÝVANIE